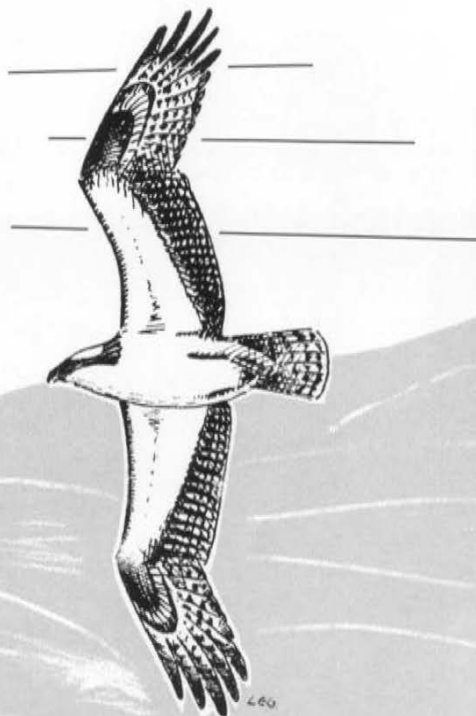

PIPLERKA

Årgang 22 - Nr. 3/4 1992

NORSK ORNITOLOGISK FORENING
avd. VEST-ÅGDER
- fylkets fuglevernforening

NORSK ORNITOLOGISK FORENING

Avdeling Vest-Agder
Boks 475 - 4501 Mandal

Redaksjonen:

Ole Aa. Brattfjord (red.)
Rundvn. 7D - 4500 Mandal
(043 - 60 238)

Runar Jåbekk
Jåbekk - 4500 Mandal
(043 - 61 406)

Finn Jørgensen
Sånum - 4500 Mandal
(043 - 62 930)

Piplierka kommer ut med fire nummer i året. Abonnementsprisen er 100 kroner, og kan innbetales til bankgiro-nr. 7319.05.08010, eller postgiro 0824.0394341.

Piplierka trykkes i 400 eksemplarer. Annonseprisene er: Helseide 500, halvside 250 og 1/3 side 150 kroner.

Aktuelle adresser:

NOF Kristiansand lokallag, boks 2112 Posebyen - 4602 Kristiansand

NOF Mandal lokallag, boks 196 - 4501 Mandal

NOF Lista lokallag, boks 171 - 4561 Vanse
Lista Ornitologiske Stasjon, Lista fyr (043 - 97 588)

LRSK Vest-Agder v/Tellef Vestøl, Mellombølgen 143 - 1157 Oslo

Carl A. Jacobsens minnefond:

Fondet er opprettet i 1990 av Norsk Ornitologisk Forening Vest-Agder.
Statutter fås ved henvendelse til fylkesavdelingen. Fondskonto: 7319.09.56692.

Forsiden: Fiskeørn (Leif E. Gabrielsen)

Leder - Leder - Leder - Leder - Leder - Leder:

"Quo vadis" kjære fuglefolk?

Ja, hvor går vi egentlig hen? Hvordan ser framtiden vår ut? Storsatsingen på Lista ornitologiske stasjon har gitt resultater. LOS blomstrer, og stasjonen blir lagt merke til i det ganske land. Og da både på grunn av aktivitetsnivået, den profesjonelle satsingen og ikke minst på grunn av artene som den siste tiden har dukket opp der vest i fylket vårt. I løpet av de siste månedene har "bombene" formelig stått i kø, den ene mer utrolig enn den andre. Lista er vel nå utvilsomt den beste fuglelokaliteten i hele landet. Men er det fler enn meg som føler at LOS er i ferd med å "ta av" også på en litt negativ måte? Misforstå meg rett! Også jeg er stolt av LOS og det de driftige kreftene der ute har fått til, og det på rekordtid. Men skjer denne satsingen på bekostning av aktivitetene i resten av fylket - på bekostning av de sanne amatør-ornitologene? Er vi i ferd med å ofre alt på LOS' alter?

Her i Mandal er i alle fall et tidligere svært aktivt lokallag, nå i ferd med å gå fullstendig i oppløsning. Jeg har en følelse av at en (viktig?) medvirkende årsak til at det nå ser ut til å være kroken på døra for Mandal lokallag, er den sterke faglige hevingen vi etterhvert har opplevd. Aktivitetene har blitt sterkt akademisert. Noe som kan virke ekskluderende på den store hop. Eller er jeg muligens alene om å føle at LOS ligger milevidt borte fra mitt aktivitetsnivå?

Uansett. Miljøet er ikke lenger det samme. I Mandal har det falt sammen som et korthus, og det er mye som taler for at lokallaget i framtiden kun vil bli en "papirforening". I det hele tatt er det svært lite som fungerer lenger. Hva skjer for eksempel med aktiviteter som vinterfugl- og hagefugl-tellinger? Hva skjer med hvitryggspett-prosjektet? Hva skjer innenfor LRSK? Hvor blir det av tilbakemeldingene og bearbeidelsen av alle de verdifulle data som har blitt samlet inn gjennom årrekke. Jo, det ligger og støver en eller annen plass - akkurat som det norske ringmerkingsmaterialet. Og hva skjer egentlig innenfor ringmerkingen? Hva er egentlig poenget med å holde på med alt mulig når tilsynelatende ingen har interesse av det omfattende materialet som samles inn! Denne jobben gjøres av amatørerne - men uten tilbakemeldinger forsvinner de. Dette er en utvikling vi ikke er tjent med. Det er også en utvikling som er langt fra rekrutterende. Jeg tror vi må forsøke å finne tilbake til noe av det genuine i interessen vår - nemlig gleden over å se på fugl; gleden over å oppleve natur - i et fellesskap. Jeg tror vi har mistet noe viktig på veien mot det store målet. Nå er det godt mulig jeg ikke ser lenger enn til nesetippen. Den sjansen får jeg likevel ta. Ønsket mitt er å røske opp i et eller annet; foreløpig noe udefinert. Derfor trenger vi en debatt omkring de tanker jeg her har gjort meg. En debatt om hvor vi går, og om hvilke mål vi har.

Halsmerking av kanadagås

- Vest-Agder 1992

Av: Per Øyvind Grimsby

Halsmerking av kanadagås er et prosjekt som ledes av Norsk Institutt for Naturforskning (NINA) i Trondheim. Sesongen 1992 var tredje året det ble satset på dette prosjektet i Norge. Det var imidlertid første året Vest-Agder deltok. Tidligere har det blitt halsmerket kanadagås i følgende fylker: Sør- og Nord-Trøndelag, Møre og Romsdal, Hordaland, Vestfold, Oslo og Akershus og Hedmark.

Hvorfor halsmerking?

Etter utsettingen av kanadagås i Norge fra midten av 70-årene, har arten etterhvert hatt en formidabel framgang. Fra å være nærmest en "tam" parkfugl, har gåsa forvillet seg utover (og innover) til de mest avsidesliggende områder.

Etterhvert har kanadagåsa også opparbeidet seg trekkmonstre og funnet gode overvintringsområder. Det ble med andre ord etterhvert interessant å finne ut mer om bestanden av kanadagjess i Norge.

Hvor stammer for eksempel de fuglene fra som i store flokker overvintrer i Bø i Telemark? Eller er det mulig at norske kanadagjess trekker sørover til Sverige og/eller Danmark? I tillegg var det interessant å se om åpningen for jakt på kanadagås ville påvirke artens bevegelser. Det var med disse utgangspunkt at NINA startet opp dette prosjektet. Nå, etter tre års merking, har mange av spørsmålene blitt besvart. Men det var lite kjent om bestanden i Vest-Agder. Det var derfor naturlig å trekke Vest-Agder med i prosjektet.

Med en gjenfunnsprosent på langt over 80, blir det selvsagt spennende å følge de første halsmerkede (81) gjessene i Vest-Agder.

Fangstmetoder

Fangstmenn under prosjektet vårt var en god gjeng fra Mandal: Inge Flesjå, Gunnar Gundersen, Roy Hermann Olsen, Morten Helberg, Martin Pedersen, Jon Noddeland og Roy Pedersen. I tillegg deltok Odd Jørgensen, Truls, Nils Helge Lorentzen, Eivind Schiander og undertegnede. Mannskapet varierte fra 6 til 8 personer under hvert fangstprosjekt. Noe som gjorde fangsten meget effektiv. På sin plass her å takke alle for innsatsen. Stor takk også til meget samarbeidsvillige grunneiere og til miljøvernnavdelingen i Vest-Agder.

Før innfangingen laget vi først til et ledegjerde av gjerdestaur og fiskenot. Formet som en trakt endte nota opp i en samleruse (ca. 2 x 1,5 meter), som kunne lukkes igjen. For å lede gjessene på land brukte vi to kanoer, og ved hjelp av litt kommunikasjon gikk det ganske greit å få fuglene dit vi ville. Deretter var det bare å få de inn i boksen og stenge av (omtrent som å ta sauer hjem fra heia, for de som har vært med på det). Så var det bare å sette i gang å merke, veie, måle osv.. Foruten halsmerkingen og fotmerking, ble det også tatt en rekke biometriske mål, så som vekt, fjærlengde, vingelengde, nebbhøyde, hodelengde og tarslengde.

Per Øyvind Grimsby veier kanadagås nr. C83, merket ved Sandvann i Flekkefjord kommune. (foto: Eivind Schiander)

På disse bildene ser man tydelig hvordan gjessene drives/ledes inn i trakten av fiskenot. (fotos: Per Øyvind Grimsby)

Halsmerkede kanadagjess Vest-Agder 1992:

Totalt fikk 81 ind. en rød ring rundt halsen denne sesongen, fordelt på 50 1k (årsunger) og 31 2k+ (fugler i sitt andre kalenderår, eller eldre):

1. 5.juli	15 ind. (8 2k+ og 7 1k) nr. c-51 til c-62	Venneslaffjorden, Vennesla kommune
2. 5.juli	14 ind. (1 par og 12 1k) nr. c-66 til c-79	Mannflåvann, Marnardal kommune
3. 9.juli	9 ind. (alle 2k+) nr. c-80 til c-88	Sandvann ^v /RV 42(9), Flekkefjord
4. 9.juli	8 ind. (1 par og 6 1k) nr. c-89 til c-96	Neggvatnet ^v /Kvinlog, Kvinesdal
5. 9.juli	8 ind. (1 par og 6 1k) nr. c-97 til c-99 og F-00 til F-04	Hommevann ^v /Fjotland, Kvinesdal
6. 12.juli	27 ind. (8 2k+ og 19 1k) nr. F-05 til F-31	Hanangervann, Farsund kommune

Nils Helge Lorentzen (t.v.) og Per Øyvind Grimsby i full sving med å utføre biometriske mål på en halsmerket kanadagås. (foto: Eivind Schiander)

Oppfordring

Alle opplysninger om halsmerkede kanadagjess er av stor interesse for NINA og for ringmerkningsgruppene i Vest-Agder.

Det skulle være stor sjanse for å kunne følge de halsmerkede gjessene i Vest-Agder ut over vinteren (om de da ikke trekker til Danmark eller østover). Så med andre ord:

Hold øynene åpne!!

Gjenfunnsmaterialet på kanadagjess brukes av NINA og publiseres i rapporter. De benyttede halsringene ser slik ut:

*Figur 1 leses
ovenfra og
nedover*

*Figur 2 leses
fra venstre
mot høyre*

*Det går greit
å lese av
halsringene
i felt
på god avstand
med kikkert*

*Nummeret på
halsringene
kan sendes
eller
telefoneres
enten til:*

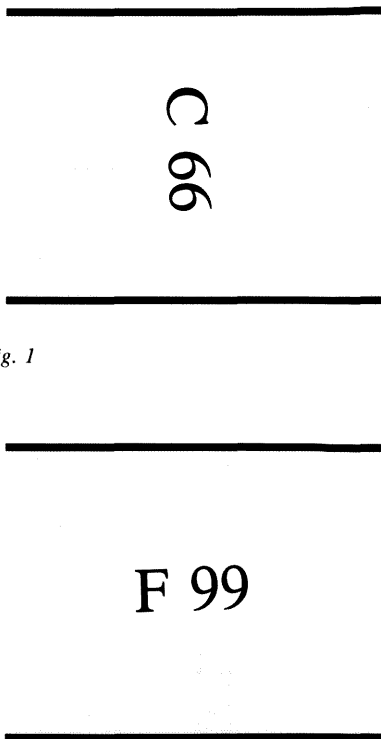
*NINA v/Ole Reitan
Tungasletta 2
N-7005 Trondheim
tlf.: 07 58 07 72*

eller til

*Per Øyvind Grimsby
Agder Allé 18
4631 Kristiansand
tlf.: 042 95 889*

fig. 1

fig. 2

Hvor stor er faren for predasjon etter reirbesøk?

Av: Ole Aa. Brattfjord

I hvor stor grad bidrar man under reirleding og -besøk til å eksponere reir for predatorer? Dette spørsmålet har jeg stilt meg selv utallige ganger de siste tre årene. Våren 1990 startet jeg for første gang opp med pullusmerking. Denne merkingen går hovedsaklig for seg i rugekasser. Men jeg finner også stor glede, og ikke minst spenning, i å jobbe aktivt ute i felten med oppsøking av reir. En aktivitet som dessverre ikke bare gir glede. Relativt ofte opplever jeg, og det er jeg nok ikke alene om, at en stor andel av de reir jeg lokaliserer blir plyndret. Bidrar jeg til dette selv, eller har mine reirbesøk liten eller ingen innvirkning på predatorenes suksess i å lokalisere de samme reirene?

Helt siden jeg startet opp med ringmerkingen, har jeg behørig notert ned status for hvert eneste reirfunn gjort i felt når de har vært aktuelle i forbindelse med pullusmerking, og samtidig ligget slik til geografisk at de har vært enkle å studere regelmessig gjennom hele hekkeprosessen. Det vil hovedsaklig si reir i Mandal og nærmeste omegn (rugekasser regnes ikke med, og heller ikke reir av spesielt utsatte og sårbare arter). Det er dette tallmaterialet jeg nå ønsker å presentere nærmere.

Jeg har valgt å skille mellom "trostereir" og "andre arter", ettersom trostereir er de som lokaliseres suverent hyppigst ute i felten, og som dessuten (subjektivt vurdert) virker tilsynelatende mest utsatt for predasjon. Noe som blant annet gjenspeiles i ungenes relativt korte reirtid. Ungene av svarttrost og måltrost, som jo fødes nakne og blinde, er de reneste vekstmaskinene. De forlater reiret gjennomsnittlig etter 12-13 dager. Ettersom disse artene er såpass utsatt for predasjon, gjelder det tydeligvis å komme seg på vingene og "i sikkerhet" raskest mulig. Flaggspettens unger tilhører samme "vektklasse", og

når de klekkes er de like nakne og hjelpeløse som trosteungene. Men de er atskillig mer beskyttet enn trosteunger der de ligger inne i reirhullet, og tar til sammenligning ikke til vingene før etter 21 til 23 dager i reiret.

Som det framgår av oversikten senere i artikkelen, varierer ødeleggelsesprosenten ganske mye. Fra 0 (på trostereir) i 1990 til hele 72 prosent i 1991 (også trostereir).

Nå må det raskt understrekes at en stor del hekkeforsøk er "dømt" til å mislykkes. Om våren er naturen et eneste stort spiskammer, der det meste dreier seg om kun tre ting: Det viktigste er sikring av genmateriale, altså hekking. Like viktig er det å holde seg i live, altså spise - og dessuten, sist men ikke minst, unngå å bli spist.

Dersom en fuglebestand skal holde seg noenlunde konstant fra år til år, må antall ungfugler som lever opp være tilnærmet likt det antall voksne fugler som dør. Og med tanke på at det som regel er ungfuglene, det vil si de mest

uerfarne, som dør i de mest utsatte periodene, det være seg overvintring, trekk m.m., må det om våren produseres et stort overskudd av unger dersom jevn bestand skal sikres. Inkalkulert i dette overskuddet ligger også det faktum at en stor del egg og unger i løpet av våren skal gå til å holde liv i predatorer. I den forbindelse er enkelte arter mer utsatte enn andre, som for eksempel troster. Disse har som oftest både lett synlige, og lett tilgjengelige reir. Det er i alle fall et faktum at det er de mest synlige og lettest tilgjengelige reirene, og da både av troster og andre arter, som er mest utsatt for predasjon.

Tilfeldighetene som styrer?

I mitt eget interne tallmateriale har jeg plassert de ulike reirene på en skala fra 1 til 10. 1 er de mest eksponerte reirene, mens 10 er de best skjulte. Ved en rask gjennomgang viser det seg at de ødelagte reirene nesten uten unntak befinner seg på skalaen et sted mellom 1 og 5. Med andre ord har så og si samtlige plyndrede reir ligget svært eksponert til. De har vært lette å finne, både for mennesker og predatorer. De fleste trostereirene i denne kategorien er reir av den typen man nærmest registrerer i "forbifarten". Sagt på annen måte betyr det at nettopp de ødelagte reirene er de som har blitt minst forstyrret ettersom oppholdet ved reiret har vært av minimal karakter. I disse tilfellene har dessuten det hele gått så stille for seg at predatorer neppe har blitt gjort oppmerksomme på hekkestedet. I slike eksponerte reir har heller ikke hekkingen kommet så langt at lengre opphold ved reiret på grunn av ringmerking har funnet sted. De har blitt ødelagt før.

I de tilfeller hvor fuglene ikke har ligget på når svært eksponerte reir har blitt funnet, har "foreldrefuglene" knapt nok vært klar over at reiret har hatt besøk.

Da er det stikk motsatte tilfellet med de reirene som ligger godt gjemt. Dette er reir man i mange tilfeller bruker lang tid på å spore opp. Oppholdet ved hekkeplassen er med andre ord lenger, og som oftest påkalles oppmerksomheten fra "foreldrefuglene" flere ganger under søkeprosessen. Noe som ofte også medfører høylydt varslings. Dette påkaller igjen utvilsomt også predatorenes oppmerksomhet. Likevel viser det seg altså at det er nettopp disse reirene som "overlever". Dette er i og for seg også naturlig, ettersom disse reirene selvsagt er like vanskelige å finne for predatorer. Ja, sannsynligvis vanskeligere siden de ikke har noen menneskelig intelligens som kan hjelpe dem i å systematisere reirletningen.

Våren 1992 utførte jeg i den anledning et lite eksperiment. Rødvingetrosten er som vel de fleste vet svært høyrøstet på hekkeplassen, og utrolig aggressiv mot "inntrengere". Etter ihrdig leting (faktisk flere timer), klarte jeg å lokalisere et rødvingetrostreir med egg plassert inne i en stor kvisthaug. Reiret var utrolig godt gjemt, og jeg var flere ganger nær ved å gi opp å finne det. Dette reiret besøkte jeg helt bevisst relativt hyppig, og påkalte dermed stadig foreldrefuglenes vrede - og ventelig predatorers oppmerksomhet. Men på tross av mine mange forstyrrelser, kunne jeg den 22.mai ringmerke tre pullus i reiret. Ikke lenge etter merkingen fløy de ut. Hekkingen hadde vært vellykket.

Jeg gjennomførte tilsvarende eksperiment med et munkreir, som lå svært lett synlig til i et lite løvtre. Besøkene var dog ikke så hyppige som i rødvingetrostens tilfelle, og dessuten er munken en langt mer stillfaren fugl på hekkeplassen. Men likevel, på tross av mange besøk ved et svært eksponert reir, kunne jeg også her etterhvert konstatere vellykket hekking.

Rødvingetrostreiret på bildet over lå utrolig godt gjemt inne i en kvisthaug, og ble først lokalisert etter iherdig leing. Tross regelmessige, bevisste forstyrrelser ved dette reiret, kunne jeg 22.mai ringmerke tre pullus (bildet under). (fotos: Ole Aa. Brattfjord).

Tyder dette på at det egentlig utelukkende er tilfeldighetene som styrer hvilke reir som blir plyndret?

Lærer fuglene av sine feil?

Det som slår meg i den forbindelse er hvorvidt aldersforskjellen mellom de hekkende fuglene spiller noen stor rolle? Altså om førstegangshekkende fugler, på grunn av sin manglende erfaring, mislykkes oftere enn eldre fugler?

Er det for eksempel hovedsaklig de pur unge trostene som plasserer reiret sitt så dumt og utsatt til at de er dømt til å mislykkes? Og i hvor stor grad lærer fuglene av sine feil? Det hadde vært artig en gang fått svar på slike spørsmål.

Og det er vel blant annet i den sammenhengen pullusmerkingen har sin store verdi. Den kalkulerte risikoen ved å forstyrre fuglene på hekkeplassen for å

ringmerke ungene, må settes opp mot nytten av pullusmerking.

Selv er jeg av den oppfatning at utstrakt pullusmerking er den mest verdifulle formen for ringmerking vi har. Det å vite eksakt alder og hekkested på ringmerkede fugler er etter mitt skjønn særdeles verdifull informasjon. Nå er riktignok tapsprosenten svært stor, og mulighetene for å få interessante gjenfunn på pullusmerkede spurvefugler er således heller liten. Men med økt satsing økes også mulighetene.

Blant annet kunne det være artig om vi en gang fikk svar på om unger fra eksponerte kull selv plasserer reiret sitt utsatt til, og omvendt. Om dette er en arvelig belastet ting, eller om fuglenes evner til "smart" reirplassering er et resultat av egen erfaring? Av prøving og feiling! Utstrakt evne til å skjule sine reir godt er utvilsomt en styrke i en verden hvor den sterkeste rett hersker.

Trostereir er tilsynelatende spesielt hardt utsatt for predasjon. Bildet viser et røvet svarttrostreir. Her er det nok nøtteskrien som har vært på ferde.

(foto: Ole Aa, Brattfjord)

I tallmaterialet nedenfor er det en oversikt over antall reirfunn gjort våren 1990, 1991 og 1992, fordelt på troster og andre arter. Tallene omfatter imidlertid kun reir med kjent status. Det vil si reir hvor jeg, i den grad det har vært mulig, har konstatert mislykket eller vellykket hekking. Altså reir som har blitt fulgt opp regelmessig gjennom hele hekkeprosessen - også etter at ungene har blitt ringmerket. Tallene omfatter som ovenfor nevnt ikke rugekasser, eller reir av spesielt utsatte og sårbare arter, inkludert hekkefunn av arter hvor hyppige reirbesøk ikke bør finne sted.

På en skala fra 1 til 10, hvor 1 tilsvare de mest eksponerte reirene og 10 de best skjulte, viser det seg at så og si samtlige av de ødelagte reirene har hatt en plassering som kvalifiserer til mellom 1 og 5 på skalaen.

1990:

Trost:

18 trostereir lokalisert, og 18 trostekull merket. I samtlige reir antas hekkingen å ha vært vellykket. Det vil si 100 prosent hekkesuksess.

Andre arter:

6 reir lokalisert, 3 konstatert ødelagt før merking og 3 kull merket. Alle tre antas å ha vært vellykket. Dette utgjør 50 prosent hekkesuksess.

Totalt 1990: En ødeleggelsesprosent på 12,5.

1991:

Trost:

25 trostereir lokalisert, 18 konstatert ødelagt før merking og 7 kull merket. Alle 7 antas å ha vært vellykket. 72 prosent av reirene ødelagt.

Andre arter:

13 reir lokalisert, 3 konstatert ødelagt før merking og 10 kull merket. Alle 10 antas å ha vært vellykket. 23 prosent av reirene ødelagt.

Totalt 1991: En ødeleggelsesprosent på 55,2.

1992:

Trost:

21 reir lokalisert, 7 konstatert ødelagt før merking og 9 kull merket. Alle ni samt ytterligere 5 trostekull antas å ha vært vellykket. 33,3 prosent av reirene ødelagt.

Andre arter:

28 reir lokalisert, 12 konstatert ødelagt, 11 før merking og 1 etter merking. Totalt ble 14 kull merket, hvorav 13 antas å ha vært vellykket. I tillegg ble ytterligere 2 reir funnet hvor hekkingen antas å ha vært vellykket. Dette gir en ødeleggelsesprosent på 42,8.

Totalt 1992: En ødeleggelsesprosent på 38,7.

Det interessante her er imidlertid, som ovenfor nevnt, at så og si samtlige ødelagte reir lå svært eksponert til. De var lette å finne. De vellykkede hekkingene finner med andre ord i stor grad sted i reir som ligger godt gjemt. Det vil igjen si reir som man bruker tid på å lete opp. Dette medfører aktivitet på hekkeplassen som utvilsomt påkaller predatorers oppmerksomhet, ikke minst takket være de voksne fuglenes varslingslyder rundt fredsforstyrrelsen. Likefullt viser det seg at det er disse reirene som

"overlever". Da mest sannsynlig fordi disse også er vanskeligst å finne for predatorene. Kan man da regne det for sannsynlig at reirbesøk har liten og ingen innvirkning når det gjelder eksponering av reirsted for predatorer?

Med andre ord at de reirene som i løpet av disse tre årene har blitt konstatert plyndret, ville blitt ødelagt uansett? Selv velger jeg å tro det.

Hva betyr så selve reirbesøket og hekkeforstyrrelsen i seg selv? Det er vanskelig å si noe sikkert om. En stressfaktor for de hekkende fuglene er det helt opplagt, men det er all ringmerking, uansett om den drives på hekkeplassen eller i form av nettfangst. Selv har jeg imidlertid fortsatt til gode å oppleve at reir blir forlatt på bakgrunn av kortere eller lengre besøk.

Kilder:

Haftorn, Svein: Norges fugler (1971)

*Det Beste A/S: Norges fugleliv (1971),
"Den sterkeste rett" ss. 416-417*

Munkreiret på dette bildet lå lett synlig til i et lite løvtré. Tross regelmessige besøk ved reiret, kunne jeg også her etterhvert konstatere vellykket hekking.

(foto: Ole Aa. Brattfjord)

For Nordhasselbukta fuglefredningsområde:

Artsliste med kommentarer

Av: Knut Sigbjørn Olsen

Denne artslisten omfatter observasjoner innenfor grensene av Nordhasselbukta fuglefredningsområde. I tillegg til dette området, kommer en liten del av Tjørveneset; fra fuglefredningsområdet slutter til vrakene av "Park" på østre del av neset. Artslisten er utarbeidet i forbindelse med en høringsuttalelse til skjøtelsesplanen for Listastrendene. Den omfatter 210 A-liste arter + noen av de lettest gjenkjennelige underartene som er påtruffet i Nordhasselbukta. Listen skal brukes som et argument mot brettseiling i fuglefredningsområdet.

Området utenfor selve fuglefredningsområdet som det refereres til, er tatt med fordi dette henger naturlig sammen med Nordhasselbukta. For eksempel flyr vaderne mye mellom dette området og de andre tareansamlingene i selve fuglefredningsområdet, på grunn av den korte avstanden. Den største konsentrasjonen av ender og sjøfugler ligger også mellom vrakene og begynnelsen på militærområdet. Slik at det er mest hensiktsmessig i tellinger både av ender, sjøfugl og vadere å ta med dette området.

En annen årsak er at de fleste trekkteilingene er gjort fra området innenfor vraket, og fugler som trekker forbi og over her trekker selvfølgelig også forbi fuglefredningsområdet.

Kun tre arter i denne listen er ikke sett i selve fuglefredningsområdet: Langnebbekkasinsnipe og svartrødstjert er kun sett ved vrakene av "Park", og

dverglerkene er sett like utenfor fuglefredningsområdet (ved den gamle skraphandelen på Tjørveneset).

På langt nær alt tilgjengelig stoff om Nordhasselbukta ble gjennomgått etter opplysninger. Det ville ta alt for lang tid. Noe som fører til at spesielt max-tallene er for lave for mange arter. Enkelte arter er nok også observert flere ganger enn hva som er angitt. Det kan også være at arter som er observert i området ikke er kommet med på listen.

Når det står "max" foran et tall, er det nokså sikkert det største tallet som er observert i bukta. "Bl.a."/"f.eks."/"opptil" foran et tall betyr at dette er det/de største tallet(ene) som er funnet under utarbeidelsen av listen, men at større tall muligens/sannsynligvis finnes. Dersom ikke annet er oppgitt, gjelder tallene rastende/næringssøkende individer.

Islom: Trekker forbi vår og høst, raster av og til i bukta. Overvintrende ind. er forholdsvis vanlig å se.

Gulnebbblom: Obs. på næringssøk i bukta i vinterhalvåret 3-4 ganger, bl.a. 1 ind 24/12-81 og 1 ind 13/2-83.

Storlom: Trekker forbi vår og høst, raster av og til i bukta. Overvintrende ind også obs. noen ganger.

Smålom: Trekker forbi, endel fugler raster i bukta. Regelmessig/vanlig forekommende om vinteren.

Toppydykker: Observert 2 ganger i bukta: 2 ind. 22/3-74 + en obs.. Fra de senere år.

Gråstrupedykker: Regelmessig forekommende både under høsttrekket og overvintrende. Mange obs. av 2 og 3 ind.

Horndykker: Ganske vanlig høst-vinter-vår. Max 6 ind 24/2-74.

Havhest: Trekker forbi området høst og vår, til tider i ganske stort antall: Bl.a. 300 ind. 21/9-86.

Havlire: Trekker forbi området: 1 ind 9/10-84.

Storlire: 4 individer funnet døde på Nordhasselsanden i 74. 2 ind 19/1, 1 ind 12/2 og 1 ind 23/2.

Grålire: Trekker forbi området: 4 ind 9/10-84 og 1 ind 21/9-86.

Lire sp.: 1 ind trakk forbi 1/7-87.

Havsule: Trekker forbi vår og høst, max 400 ind 21/9-86.

Toppskarv: Forekommer regelmessig vår, høst og vinter, vanligst om høsten.

Storskarv: Vanlig hele året, bortsett fra midsommers. Kan enkelte dager under høsttrekket passere i meget store mengder. En god del fugl bruker bukta som rasteplass under trekket, f.eks ca.40 ind. sittende/ fiskende 28/8-88. Bukta er en god overvintringsplass. Max 65 ind obs. i bukta 29/11-85.

Mellomskarv: 4 observasjoner av underarten i bukta: 1 ad. 10/4-86, 1 ind 28/3-91, 1 ind 7/4-91, 1 ind 15/3-92.

Gråhegre: Kan observeres hele året, bl.a. er oppimot 10 ind obs på Litlerauna enkelte ganger om vinteren.

Knoppsvane: Obs. noen ganger i bukta vinter-vår.

Sangsvane: En rekke obs fra vinterhalvåret, men i lite antall. Max 6 ind 10/3-75.

Grågås: Trekker over området i større antall vår og høst. Småflokker kan raste i området.

Sædgås: Observert en sjelden gang under trekket, bl.a. 1 ind 29/3-80, også vinterobs da en flokk på ca. 60 sæd- og tundra-gjess ble obs. 21/1-78.

Kortnebbgås: Trekker over området, regelmessig.

Tundra-gås: En obs: En blandingsflokk på ca 60 tundra- og sædgjess obs. 21/1-78.

Hvitkinngås: Noen obs. fra trekket senhøstes, max 24 ind. 7/10-75. Kan raste i bukta.

Ringgås: Trekker forbi i stort antall i mai (mange hundre lysbukete). Om høsten i mindre antall, kan da også raste i bukta, max 7 ind 28/9-76. Det finnes også et par vinterobs: bl.a. 1 ind 17/3-91, sommerobs: 2 ind 5/6-83 og obs av mørkbuket underart om våren: 2 ind 16/5-85.

Kanadagås: Noen flokker obs i bukta i vinterhalvåret: f.eks. i 85-86 da en flokk på max 25 ind holdt seg i Steinsviga store deler av vinteren.

Gravand: Vanlig i området vår, sommer og høst. Forekommer i størst antall om våren: Bl.a. 35 ind 5/4-92. Hekker: 2-3 par oppfostrer årlig ungene sine her. Antall etablerte par i begynnelsen av hekkesesongen: 2-5 par i årene 88-91.

Stokkand: Vanlig hele året. Max 100 ind 14/10-88.

Krikkand: Vanlig vår og høst, størst antall om høsten.

Brunnakke: Vanlig rastende vår og høst, størst antall om høsten. Max antall trekkende forbi: 172 ind 4/4-85

Knekkand: Obs noen få ganger, det dreier seg om rastende fugler om våren, bl.a. 1 M 6/5-86.

Stjertand: Uregelmessig og i lite antall (1-2 ind) vår og høst. Også vinterobs: 2 ind 16/2-75 og 2 ind 22/2-84.

Skjeand: Obs av rastende fugler enkelte ganger om våren: Bl.a. 1 ind 15/5-75, 1 par 7/6-75 og 1 par 20/5-85.

Toppand: Obs enkelte ganger høst-vinter bl.a. 2 ind 24/10-76 og 1 M 26/2-88, begge obs Steinsviga.

Bergand: Var tidligere en av de vanligste overvintrende endene i bukta, opptil 97 ind obs (29/11-86), er nå sjelden om vinteren. Det finnes også enkelte høstobs.

Erfugl: Er hele året en av de vanligste endene. Hekker, et meget viktig oppvekstområde for unger, mange kull trekker inn i bukta fra mer værharde områder. Opptil 50 pull er obs samtidig i bukta (6/6-91). Opptil 112 ind (21/3-82) er obs overvintrende.

Praktærfugl: 1 F overvintret i Steinsviga vinteren 91-92.

Stellerand: Blir av og til observert overvintrende: Max 5 ind hele vinteren 85-86, 1 M des-89 & jan-90. Obs av trekkende ind: 2 F trakk 20/10-88. Sommerobs: 1 F Tjørveneset 25/7-89.

Svartand: En av de vanligste overvintringsendene. Av og til i antall på 30-40 ind. Trekker forbi, til tider i stort antall: Max 1839 ind tr. vest 11/11-84.

Sjørre: En av de vanligste overvintringsendene. 30-40 ind kan ligge hele vinteren igjennom. Også vanlig på trekket vår og høst.

Brilleand: 1 ad. M overvintret vinteren 90-91 og 91-92.

Kvinand: Var tidligere den vanligste anda om vinteren, max 310 ind 9/1-72. Overvintrer nå i betydelig mindre antall. Forekommer også under trekket vår og høst.

Havelle: Nå kanskje den vanligste overvintringsanda. Kommer i begynnelsen av oktober og forlater bukta i løpet av april. Eksempler på gode antall: 150+ ind 26/3-88, 150 ind 30/10-88, 150 ind 2/11-91.

Laksand: Noen vinterobs, også obs på vårtrekk og om sommeren. (3 ind 20/6-76).

Siland: Vanlig høst-vinter-vår, kun få sommerobs.

Lappfiskand: 1 F obs i Steinsviga 14/1-4/2-11/2-18/2-73. 1 F obs i Seviga 16/2-85.

Havørn: 1 ind fløy forbi 10/10-82.

Glente: Observert bl.a. 20/2-84.

Spurvehauk: Meget vanlig om høsten, forekommer i mindre antall vinter og vår.

Hønehauk: Vanlig forekommende høst-vinter-vår.

Musvåk: Obs i området under trekket vår og høst, også vinterobs, bl.a. 1 ind 16/2-92 Steinsviga.

Fjellvåk: Observeres særlig på høsttrekket, også obs fra vinteren (14/1-79).

Vepsevåk: Obs på trekk: 1 ad 24/8-87.

Kongeørn: 1 juv. obs 18/1-87.

Sivhauk: Obs noen ganger om høsten: bl.a. 28/8-82 og 25/9-83.

Myrhauk: Vanlig på høstrekket, også obs om vinteren og våren.

Jaktfalk: Forholdsvis vanlig om høsten og vinteren. Det kan virke som om enkelte ind har vinterterritorium i bukta da en enkelte år obs det samme ind nesten hver gang en er i området.

Vandrefalk: Vanlig om høsten (aug-sept).

Lerkefalk: Obs i området om høsten: 1 juv 11/9-87 Seviga og 1 ad 4/9-88 Steinsviga.

Dvergfalk: Meget vanlig om høsten (aug-sept), også noen obs fra våren.

Tårnfalk: Meget vanlig om høsten, blir også observert om våren og av og til om vinteren.

Trane: Er observert på vår- og høsttrekk noen få ganger, bl.a. 1 ind 28/4-78 og 1 ind 18/10-81.

Vannrikse: 1 ind observert i Seviga 4/9-84.

Sothøne: Observert enkelte ganger om vinteren, f.eks 4 ind 21/3-77 i Seviga.

Tjeld: Meget vanlig på trekket vår og høst, max antall rastende ind: 300 13/3-90. Kan også en sjelden gang observeres midtvinters. Vanlig hekkefugl: 7-8 par hekket i årene 89-91.

Avosett: 1 ind trakk vestover 25/4-77.

Sandlo: Meget vanlig på trekket høst: F.eks. 250 ind 30/8-88 Vanlig også på vårtrekk, men i mindre antall. Vanlig hekkefugl: 9 par hekket i 90 og 91.

Dverglo: Observert på trekket bl.a. 1 ind 9/5-76 og 1 ind ultimo juli-82.

Ørkenlo: 1 ad. observert i Seviga 4/8-84.

Heilo: Vanlig om høsten, forekommer i mindre antall om våren.

Tundralo: Vanlig om høsten: bl.a. 50-60 ind 23/9-91. Noen få vårobserverasjoner foreligger. Sommerobs: 1 ind 10/6-75.

Kanadalo: 1 ad observert 27-29/6-86.

Boltit: Noen obs av småflokker på trekket i mai. (5-10 ind). Større flokker kan raste på jordbruksområdene like utenfor området.

Steinvender: Vanlig om høsten, i gode år er den en av de vanligste vaderene. Mer sparsom opptreden på vårtrekket. Regelmessig opptreden om vinteren, bl.a. 27 ind 19/1-92.

Vipe: Vanlig vår-sommer-høst, størst antall om våren: Max 700 ind Litlrauna 16/3-90. Vanlig hekkefugl: 6-7 par hekket i årene 89-91.

Fjellmyrløper: Regelmessig, enkeltindivider er observert nesten hvert år med stor ornitologisk virksomhet. Følgende observasjoner er funnet: 23/5-65, 2/9-79, 30/5-82, 3/6-83, 2-3/6-84, 14/10-84, 29/8-86, 24/8-87, 28-29/8-88, 29/6-89.

Tundrasnipe: Vanlig på høstrekket, enkelte år meget vanlig: Max 375 ind 29/8-88. Sjelden på vårtrekk.

Myrsnipe: Vanligste vadefugl på trekket vår og høst, bl.a. 2000 ind 23/9-91, størst antall om høsten. Hekket sparsomt på Tjørveneset fram til ca 1980, er nå forsvunnet som hekkefugl (sørlig underart).

Temmincksnipe: En rekke observasjoner fra høstrekket, også noen observasjoner fra vårtrekket. Følgende obs er funnet: 2 ind 8/10-52, 1 ind 22/5-79, 2 ind 13/9-83, 1-2 ind 14/9-83, 2 ind 17-21/9-83, 1 ind 6/8-84, 1 ind 20/9-84 1 ind 6/8-85, 2 ad. 29/5-87, 2 ind 31/8-87, 1 juv 5/9-87, 1 ind 19/5-88, 2 ind 24/7-88, 1 ind 21/8-88, 1 ind 23/8-88, 1 ind 28/8-88, 1 ind 13/8-89.

Dvergsnipe: En av de vanligste vaderene om høsten, f.eks. var det 3/9-78 200 ind bare i Seviga, resten av bukta ble da ikke talt opp. Meget sparsom opptreden om våren. Sommerobs : 2 ind 16/6-74.

Polarsnipe: Meget vanlig om høsten: f.eks. 380 ind 28/8-88 (obs av større antall finnes helt sikkert). Sjelden om våren.

Sandløper. Vanlig på høstrekket, f.eks. 60-70 ind Seviga og Tjørveneset 23/8-87, resten av bukta hvor de beste sandløperlokalitetene finnes ble ikke undersøkt denne dagen.

Fjæreplytt: Regelmessig om høsten, men i meget lite antall. Småflokker kan observeres om vinteren bl.a. 20 ind 28/2-82.

Polarsvømmesnipe: 2 observasjoner av enkeltindivider: 12/11-72 og 21/10-88.

Svømmesnipe: Regelmessig på høstrekket (juli-sept), bl.a. 1 ind 11/8-78, 1 ind 12-14/8-84, 1 juv 30/7-86, 1 ind 31/8-1/9-86. (Flere obs finnes sikkert)

Svømmesnipe sp.: 1 ind 9/11-69.

Rødstilk: En av de vanligste vaderne om høsten, bl.a. rastet opptil 150 ind samtidig på Tjørveneset og i Seviga 24/8-87 i tillegg til at gjennomtrekket var meget stort, resten av bukta ble ikke undersøkt denne dagen. Vanlig på vårtrekk i mindre antall. Observeres også om vinteren noen år. Vanlig hekkefugl: 3-6 par hekket i årene 89-91, hovedsaklig i de vestre deler av området.

Sotsnipe: Blir observert flere gangYer hver høst (juli-aug-sept).

Gluttsnipe: Vanlig juli-september.

Strandsnipe: Vanlig på vår og høsttrekk, størst antall juli-sept, bl.a. 40-50 ind Tjørveneset v/Park 24/8-87, de andre delene av området ble ikke talt denne dagen.

Grønnstilk: Nokså vanlig på høsttrekk juli-august.

Skogsnipe: Nokså vanlig på høstiekk juli-august, også enkelte vår og sommerobs.

Brushane: Vanlig på høsttrekket, observeres regelmessig på vårtrekket. Kunne tidligere også observeres i mindre antall om sommeren da den hekket i nærliggende områder.

Alaskasnipe: 1 ind 18-26/7-89 i Seviga.

Bonapartesnipe: 1 ad 16-17/7-84 i Seviga.

Rustsnipe: 1 ind 13/9-80 i Seviga.

Langnebbekkasinsnipe: 1 ind Tjørveneset v/Park 19/8-75.

Storspove: Vanlig på trekk vår og høst, bl.a. 120 ind rastet i Steinsviga 31/7-88. Hekker av og til innenfor området bl.a. i -85 og -90.

Småspove: Vanlig på trekk vår og høst bl.a. 75 ind på dir. trekk 9/5-85.

Svarthalespove: Flere observasjoner bl.a. 1 ind. 25/9-80, 1 juv 29/9-82, 2 ad 8-11/5-87.

Lappspove: Meget vanlig på høsttrekket: max 135 ind 9/9-88. Forekommer også om våren.

Rugde: Opptrer i mindre antall på trekket vår og høst. Om vinteren kan også overvintrende ind holde seg i området.

Enkeltebekkasin: Vanlig om høsten, mindre antall om våren, kan også observeres om sommeren og vinteren.

Dobbeltbekkasin: Observert et par ganger i Seviga om høsten, bl.a. 1 ind 16/9-78.

Kvartbekkasin: Ganske regelmessig på trekket senhøstes.

Storjo: Trekker forbi i juli-sept i lite antall, max 8 ind 4/8-86 og 9+ ind 4/8-85.

Tyvjo: Enkeltindivider kan trekke forbi vår og høst, bl.a. 1 ind 2/8-76, 6/5-77, 30/7-77, 12/11-78, 2/8-86.

Hettemåke: Vanlig hele året, særlig i trekketidene om våren da hundrevis kan raste i bukta og etter hekketiden på sensommeren.

Dvergmåke: 1 ind 19-25-26/10-69, 1 ad + 1 juv 20/10-84 og 1 juv 7/9-89.

Sabinemåke: 1 ind trakk SØ 23/9-84 og 1 ind funnet død 25/10-87.

Gråmåke: Meget vanlig hele året, max antall rastende samtidig: 900 ind 6/12-91.

Sildemåke: Vanlig vår-sommer-høst.

Svarthak: Vanlig hele året, men i noe mindre antall enn gråmåke.

Polarmåke: Noen observasjoner fra høst-vinter-vår, bl.a. 1 ind 11-12/11-74, 1 juv 30/12-75, 1 ind 28/4-77, 1 ind 28/9-83 og 1 juv f. død 23/12-89.

Grønlandsmåke: Noen få observasjoner fra vinter og vår, bl.a. 1 juv 26/12-85, 1 ind 19/1-26/5-86. Dessuten 1 sommerobservasjon: 1 ind 3/6-82.

Fiskemåke: Vanlig hele året, i størst antall under vårtrekket da hundrevis raster i bukta. Vanlig hekkefugl: 4-7 par hekket i årene 88-91.

Krykkje: Kan observeres hele året, de aller fleste trekker forbi, max 883 ind vest på en halv time 5/2-84. (555 på 8 minutt)

Rovterne: 2 ind observert 6/8-75.

Splitterne: Vanlig mai-august (Oftest 1-4 ind).

Makrellterne: Vanlig vår-sommer-høst.

Rødnebbterne: Vanlig vår-sommer-høst, flest obs aug-sept. 1 par hekket i -85, -86, -87.

Dvergterne: 1 ad 29/6-86 og 1 ad 14/7-89.

Svarterne: 1 ad i Seviga 25/6-90.

Hvitvingesvarterterne: 1 ad 24/7-88.

Alke: Regelmessig høst-vinter-vår, trekker forbi i stort antall senhøstes.

Lomvi: Vanlig høst-vinter-vår, trekker forbi i stort antall senhøstes. Store antall ilanddrevne fugler etter oljeutslipp kan tyde på at havområdene utenfor er viktige overvintringsområder.

Polarlomvi: 1 ind funnet død 7/11-76.

Lunde: Er observert trekkende forbi noen få ganger. Endel oljedøde fugler er funnet ilanddrevet.

Alkekonge: Vanlig høst-vinter, vanligst på trekk senhøstes. Store antall ilanddrevne fugler etter oljeutslipp eller perioder med matmangel kan tyde på at havområdene utenfor er viktige overvintringsområder.

Bydue: Småflokker kan sees i området hele året.

Skogdue: En observasjon: 2 ind 28/3-87.

Ringdue: Spredte observasjoner hele året, vanligst vår/høst.

Tyrkerdue: Skal være observert i området.

Turteldue: 1 ind Sevig 1/5-69, 2 ind Litlerauna 10/6-83 og 1 ad 10/6-88.

Gjøk: Observert på høsttrekk i august.

Snøugle: 1 ind oppholdt seg i området noen dager omkring 8/1-90.

Hornugle: Observert noen ganger i vinterhalvåret.

Jordugle: Regelmessig på trekk om høsten.

Haukugle: Observert 2-3 ganger høsten-83, bl.a. 30/9 og 6/11.

Tårnseiler: Vanlig juni-august.

Hærfugl: 1 ind juli/aug-84 i Sevig.

Grønnspekk: Observert i området ultimo sept-78.

Flaggspekk: Vanlig høst og vinter, særlig i invasjonår.

Fjellerke: Regelmessig senhøstes og tidlig vår, max 35 ind 5/3-76.

Dverglerke: 1 ind 18/11-87 på Tjørveneset.

Trelerke: 1 ind observert 17/2-92 i Steinsviga.

Sanglerke: Vanlig vår-sommer-høst, kan også overvintre i mindre antall, vanlig hekkefugl.

Låvesvale: Vanlig fra slutten av april til begynnelsen av oktober. Noen få par hekker.

Sandsvale: Vanlig i sommerhalvåret. Har hekket i lite antall i sanddynene.

Taksvale: Vanlig mai-september.

Trepiplerke: Vanlig på høsttrekket.

*Gråhegre observeres hele året i Nordhasselbukta. Men langt fra i så store antall som skjærpiplerka, som er en meget vanlig helårsart i fuglefredningsområdet.
(fotos: Ingvar Grastveit)*

Heipiplerke: Vanlig vår-sommer-høst, i stort antall om høsten. Endel fugler kan overvintre i området. Vanlig hekkefugl.

Skjærpiplerke: Meget vanlig hele året, forekommer i stort antall både overvintrende og i trekketidene. Vanlig hekkefugl.

Lappiplerke: Observert noen ganger om høsten, bl.a. 30/8-86 og 22/9-91.

Tartarpiplerke: 3 ind observert på Tjørveneset 14/10-85.

Tartar/Markpiplerke: 1 ind observert 21/12-91.

Mongolpiplerke: 1 ind som muligens var av denne art holdt seg i området vinteren 90-91.

Linerle: Vanlig vår-sommer-høst, forekommer i størst antall om høsten. Vanlig hekkefugl.

Svartryggerle: Ganske regelmessig tidlig om våren, fortrinnsvis i mars, max 8-9 ind i Sviga 1/3-92.

Vintererle: Observert noen ganger høst og vinter, bl.a. 1 ind 27/12-75, 1 ind 5/9-83, 1 ind 6/11-83 og 2 ind jan-91.

Sitronerle: 1 ind obs. i Seviga 7/8-91.

Såerle: Vanlig på høsttrekk.

Sørlig gulerle: Observeres vår og sommer. Hekker av og til i området, bl.a. i -89.

Engelsk gulerle: Kan observeres vår og sommer, sjelden. Hekket muligens på Tjørveneset i -77.

Sidensvans: Observeres i flokker november-desember i invasjonår

Gjerdsmett: Vanlig overvintrende og på trekket.

Jernspurv: Vanlig på høsttrekk, hekker muligens.

Rødstrupe: Vanlig hele året, bortsett fra vinteren da den opptrer regelmessig, men sparsomt. Hekker sannsynligvis.

Blåstrupe: Observeres på vår-trekket (sjelden), bl.a. 1 F 20/5-89 i Seviga og 1 ind 21/5-86.

Rødstjert: Observert på høsttrekket.

Svartrødstjert: 1 ind Tjørveneset 3/4-87.

Buskskvett: Vanlig vår-sommer-høst, hekker sansynligvis.

Svartstrupe: 1 M Litlerauna 30/11-76.

Steinskvett: Vanlig vår-sommer-høst. Vanlig hekkefugl.

Svarttrost: Vanlig hele året, hekker.

Gråtrost: Vanlig hele året, kan opptre i store flokker også midtvinters, bl.a. 200 ind 22/12-91. Hekker.

Rødvingetrost: Vanlig under trekket vår og høst.

Måltrost: Vanlig under trekket vår og høst, hekker også.

Duetrost: 2-3 ind trakk øst 21/10-88, 1 ind Steinsviga 24/4-88.

Sivsanger: Kan observeres på høsttrekk i området.

Tornsanger: Vanlig på vår og høsttrekk, hekker sansynligvis.

Møller: Observeres vår-sommer-høst, hekker sansynligvis.

Hagesanger: Nokså vanlig på høsttrekk.

Munk: Nokså vanlig på høsttrekk.

Løvsanger: Vanlig vår-sommer-høst, hekker sansynligvis.

Gransanger: Regelmessig høst-vår, har også blitt observert om vinteren.

Fuglekonge: Vanlig høst og vinter.

Svarthvit fluesnapper: Opptrer meget sparsomt på trekket vår og høst.

Svartmeis: Vanlig på trekk og overvintrende.

Kjøttmeis: Vanlig på trekk og overvintrende.

Blåmeis: Vanlig på trekk og overvintrende.

Granmeis: Sporadisk opptreden på trekket og om vinteren.

Varsler: Minst 1 observasjon: 7/10-75.

Nøttekråke: 2 ind 6/10-77 og 1 ind 19/10-86

Skjære: Vanlig hele året.

Ravn: Observeres av og til høst og vinter, f.eks. 1 ind 20/12-75 og 3 ind 7/8-76.

Kornkråke: Observeres av og til, f.eks. 1 ind 3/3-76.

Kråke: Vanlig hele året, størst antall senhøstes og vinter. Hekkefugl.

Svartkråke: En del observasjoner, bl.a. 2 ind 18-19/9-82, 1 ind 10/10-82, 1 ind 6/4-86 i Steinsviga, 2 ind 2/6-86 i Steinsviga.

Kaie: Vanlig høst-vinter-vår, overvintrer i stort antall.

Stær: Meget vanlig hele året, opptrer i store mengder på ettersommeren og høsten. (max over 10.000). Noen få par hekker.

Pilfink: Hele året, men flest obs fra høsten.

Gråspurv: Hele året, men flest obs fra høsten.

Bjørkefink: Vanlig på høsttrekk, sees også vinter og vår.

Bokfink: Vanlig under trekket vår og høst. Hekker.

Stillits: Observert noen ganger i området, bl.a. 1 ind 3/6-79. (Flere obs finnes sikkert).

Grønnsisik: Vanlig på høsttrekket.

Grønnfink: Kan observeres hele året, vanligst om høsten.

Gråsisik: Vanlig på høsttrekk, observasjoner også fra vinteren og våren.

Bergirisk: Vanlig på høsttrekk, observeres også om vinteren og våren.

Tornirisk: Meget vanlig på høsttrekket, vanlig vår og sommer vanlig hekkefugl.

Grankorsnebb: Vanlig om høsten og vinteren.

Furukorsnebb: Minst en observasjon: 2 ind 15/12-75.

Gulspurv: Vanlig hele året, hekker vanlig.

Sivspurv: Vanlig vår-sommer-høst, hekker muligens.

Snøspurv: Vanlig senhøstes og vinter, bl.a. 70 ind 31/1.

Lappspurv: Ganske vanlig på høsttrekket, også noen obs fra vårtrekket.

Vadertelling Lista

- 17. og 18. august 1991

Art	Lista- strendene	Ferskvann	Myromr.	Dyrket mark	Totalt antall
Tjeld	56	1		1	58
Sandlo	140	8			148
Heilo	12	5	51	102	170
Tundralo	3	3		4	10
Vipe	4	35	7	167	213
Polarsnipe	59				59
Sandløper	49				49
Dvergsnipe	28				28
Tundrasnipe	4				4
Myrsnipe	714	9			723
Brushane	40	4	10	42	96
Enkeltebekkasin	168		15	1	184
Lappspove	15			1	16
Småspove	7				7
Storspove	26	4	17	74	121
Sotsnipe	11				11
Rødstilk	252	7			259
Grønnstilk	12	1			13
Skogsnipe	8		1		9
Gluttsnipe	36	17		3	56
Strandsnipe	112	4			116
Steinvender	48				48
22 arter	1804	98	101	395	2398

Følgende områder ble besøkt:

Listastrendene: Jølle-Einarsnes + Lundevågen
 Ferskvann: Hanangervann, Kråkenesvann, Nesheimvann
 Myrområder: Veresumpen, Slevdalsvann, Nordhasselmyra, Hellemyr, Nesheim
 Dyrket mark: Nordbygda (Penne-Maberg), Lista flystasjon, Vågsvoll-Tjørve, Hasselomr., Hananger-Kviljo
 Tellere: Jan Erik Røer, Kåre Olsen, Tor O. Hansen, Knut S. Olsen og Geir H. Stølen

Vadertelling Lista

- 21. og 22. september 1991

Art	Lista-strendene	Ferskvann	Myromr.	Dyrket mark	Totalt antall
Tjeld	31	1		4	36
Sandlo	169	32		40	241
Heilo	58	3		91	333
Tundralo	233	9	45	726	947
Polarsnipe	62			1	63
Sandløper	29				29
Dvergsnipe	7				7
Tundrasnipe	14				14
Myrsnipe	3919	206		313	4438
Brushane	6	1		9	16
Kvartbekkasin	1				1
Enkeltbekkasin	59		27	45	131
Småspove	1				1
Storspove	14		5	10	29
Lappspove	69	1		8	78
Sotsnipe		1		1	2
Rødstilk	21	1			22
Gluttsnipe	5	3			8
Strandsnipe	13	1			14
Steinvender	10				10
21 arter	4724	432	77	1738	6971

Følgende områder ble besøkt:

Listastrendene: Jølle-Einarsnes + Lundevågen
 Ferskvann: Hanangervann, Kråkenesvann, Nesheimvann
 Myrområder: Veresumpen, Slevdalsvann, Nordhasselmyra, Hellemyra, Nesheimsumpen
 Dyrket mark: Nordbygda (Penne-Ore), Lista flystasjon, Maberg-Skeime, Vågsvoll -Tjørve, Nordhassel-Nesheim, Kviljo-Hananger, Hauge Ø-Huseby

Tellere: Per Øyvind Grimsby, Tor O. Hansen, Knut S. Olsen, Kåre Olsen, Steinar Skeibrok og Geir H. Stølen

Ornitologisk begivenhet i Mandalsdistriktet:

Nå hekker fiskeørna!

Av

Ole Aa. Brattfjord og Runar Jåbekk

Etter lenge å ha vært på randen av utryddelse her i landet, har fiskeørnbestanden atter begynt å vinne terreng. Og nå er den også for første gang i historien funnet hekkende i Vest-Agder! Et sted i Mandalsdistriktet, på en øy omkranset av fiskerikt vann, slo et fiskeørnpar seg til denne våren. Helt i toppen av en solid furu ligger reiret. Et ambisiøst byggverk av grove kvister. Der fostret de denne våren opp tre unger. Da de forlot reiret utpå sensommeren, fraktet de med seg hver sin hilsen fra Mandal ringmerkingsgruppe rundt høyrebeinet.

Vårens fiskeørnhekking i Mandalsdistriktet er med andre ord en begivenhet som ikke har gått upåaktet hen, verken blant oss amatørornitologer eller hos lokalbefolkningen som nå er så heldige å ha denne staselige rovfuglen i nabolaget. Også Lindesnes avis i Mandal viet denne ornitologiske begivenheten stor oppmerksomhet.

- Dette er utrolig morsomt. Nå er det bare å håpe at fiskeørnparet får lov til å være i fred på denne øya. Dette er nemlig en fugl som er svært tro mot det reirstedet den en gang har valgt, og vil således komme tilbake år etter år for å benytte det samme reiret - om de bare får være i fred, sier Runar Jåbekk, som var den som fikk æren av å ringmerke historiens første fiskeørninger i Vest-Agder.

Til høyre:

*Fiskeørna
i fritt
svev over
reiret.*

*(foto: Ole
Brattfjord)*

Sprer seg vestover

I Norge har fiskeørna sitt hovedutbredelsesområde på Østlandet. Det er imidlertid en helt klar tendens til at bestanden sprer seg stadig mer vestover. (Se status-oversikten). Noe denne nyetableringen i Vest-Agder er et nytt bevis på.

Bestanden i Norge er i dag anslått til å være et sted mellom 150 og 200 par. I 1974 talte den under 30 par, og før det var den enda lavere. I 40-årene fantes det i Norge ikke mer enn to-tre par. Nærmere utryddelse har den aldri vært. Enkelte steder var der endatil skuddpremie på fiskeørn! Men 30. april 1962 ble arten omsider totalfredet, og siden har den vokst jevnt og trutt. Her i landet er den heldigvis ikke lenger truet. Men bestanden er likevel sårbar, og da først og fremst overfor negativ miljøpåvirkning i form av sur nedbør.

Fiskeørna bærer nemlig sitt navn med rette. Bare når is, regn, skodde eller uklart vann hindrer den i å fiske, tar den annen føde - som for eksempel smågnagere og krypdyr. Dermed sier det seg selv at arten er svært utsatt når den sure nedbøren tar knekken på fisken i vann og elver.

Så spesialisert som fiskeørna er når det gjelder næring, må den stille det krav til hekkeplassen at der i området finnes rikelig med fisk som oppholder seg nært vannflaten. Og det er ikke noe problem der hvor vi nå kan finne fiskeørn hekkende i Mandalsdistriktet.

- «Vår» fiskeørn har slått seg til ved et utrolig fiskerikt vann. Noe vi tydelig kunne se under ringmerkingen av de tre ungene. De var lubne og i virkelig fin form, smiler Runar.

- Ingen konkurrent

- Men alle er vel ikke like blide over at ørna tar fisk?

- I et så fiskerikt vann som dette merkes det overhodet ikke at ørna er til stede. Det hadde ikke en gang merktes om vannet hadde huset flere ti-talls ørnepar. Og om så var, ville det kun hatt positiv effekt ettersom fuglene da ville hjulpet til med oppfiskingen. Jeg kan med andre ord ikke se at noen skulle ha noen som helst grunn til å mislike ørnas tilstedeværelse. Den er ingen «konkurrent»!

- Eneste jeg frykter er skruppelløse «trofé-jegre» og eggssamlere, som det dessverre finnes noen stykker av. Jeg regner imidlertid med at disse fuglene med tiden blir et populært innslag i lokalmiljøet, og at folk i området vil holde et våkent øye med ørnene, sier han.

Ifølge Jåbekk trenger en voksen fiskeørn rundt 300 gram fisk hver dag. Ungene føres den første tiden tre ganger daglig. Men etterhvert som de vokser til bringer de voksne fuglene mat til reiret gjerne 4-5 ganger om dagen.

Også grunneieren på stedet hvor fiskeørna nå har slått seg ned, Endre Refsnes, ønsker fuglene hjertelig velkommen. Da han fikk overbragt nyheten om «nyetableringen», la han ikke skjul på at han syntes det var morsomt å ha denne sjeldne og vakre fuglearten som «leieboer».

Det var for øvrig mandalsmannen Anker Karlsen som tidlig i vår oppdaget ørneparet under en kanotur i området.

Over:

*Fiskeørn-
ekspedisjonen
klar til å
stige i land
på øya.*

Til høyre:

*Reiret er
lokalisert
av Runar
Jåbekk og
kjentmann
Odd Terje
Brandsdal
(t.h.).*

*(fotos: Ole
Brattfjord).*

Over: Fiskeørnunge på plass i reiret. Den ypperlige kamuflasjen gjør dem nærmest "usynlige". Utsikten er det heller ikke noe å si på (foto: Runar Jåbekk).

Under: Runar klar med tang og ring. Nå skal historiens første fiskeørnunger ringmerkes i Mandalsdistriktet. (foto: Ole Aa. Brattfjord).

- Og selv om det var morsomt å få meldingen, var dette en nyhet vi egentlig bare har gått og ventet på de siste årene. Hver eneste vår blir det sett fiskeørn i distriktet, og vi har ofte snakket om at det bare burde være et tidsspørsmål før den første hekkingen fant sted. Faktisk har fuglene endatil slått seg ned ved et av de vannene vi har ansett for å være blant de ypperste hekkeplassene for fiskeørn i vårt distrikt, sier han.

Første sikre funn

Runar Jåbekk, Finn Jørgensen og undertegnede har i fellesskap bygget kunstig fiskeørnreir i Mandalsdistriktet, i et håp om at den første hekkingen skulle finne sted i dette reiret. Det er nemlig en kjent sak at denne arten mer enn gjerne benytter kunstige reir dersom de finnes. Men når den først slo seg til i fylket vårt, sørget den altså for å ordne alt selv.

- Og dette er altså det aller første sikre hekkefunnet av arten i Vest-Agder?

- Der finnes fra gammelt av noen ganske få antagelser om fiskeørnhekking i fylket, men ingen sikre funn. Dette er, så langt jeg har kunnet bringe på det rene, aller første gang at arten har blitt konstatert hekkende i Vest-Agder, og Mandalsdistriktet, sier en tydelig fornøyd Runar Jåbekk.

For øvrig kan det føyes til at det i løpet av sommeren og høsten også dukket opp rykter om fiskeørnhekking annet sted i Mandalsdistriktet. Ifølge ryktene skal reiret også ha blitt funnet. Om dette medfører riktighet vil bli nøye sjekket opp til våren. Dessuten er det sett fiskeørn i hekketiden også to andre steder i distriktet, blant annet i området hvor vi bygget kunstig reir - så det kan med andre ord antas at distriktet huser to til fire par. La oss håpe det!!

Til høyre:

Runar på vei opp til det første fiskeørnreiret som noen gang er funnet i Vest-Agder.

Neste side:

Runar i full sving med ringmerkingen av ungene.

(fotos: Ole Brattfjord).

Status fiskeørn

- Aust-Agder, Vest-Agder og Rogaland

Aust-Agder:

Fylket befinner seg ventelig helt vest i artens hekkeutbredelsesområde. Åtte bebodde reir ble påvist i 1980 og 1983. Fem i 1986. Hekkebestanden var inntil 1986 anslått til maksimalt 15 par.

Etter den tid har arten breidd seg enda lenger vest i fylket, og har de senere år fått solid fotfeste i Setesdalsregionen. 4 bebodde reir i 1992 (har vært 5 tidligere). Det antas imidlertid med stor sannsynlighet at arten også hekker flere steder i regionen (Lars Breistøl pers. medd.). Det er likevel tvilsomt om bestanden i Aust-Agder i dag teller noe særlig mer enn det som er tidligere antatt for fylket, altså rundt 15 par.

Vest-Agder:

Arten konstatert hekkende for første gang våren 1992, i Mandalsdistriktet. Tre unger ringmerket. Det foreligger imidlertid sterk mistanke om at arten finnes hekkende ytterligere to (Lars Breistøl og Jan Erik Heim pers. medd.), muligens tre steder til innenfor Mandalsregionen.

Rogaland:

Det er ikke gjort hekkefunn av arten i atlasperioden (1970-1986). Det nærmeste er en observasjon med kode C5. Det vil si revirhevdning. Arten har imidlertid hekket i fylket i gammel tid, blant annet i et fjordområde i Ryfylke.

Kilder:

Bengtson, Roald: Fuglenes hekkeutbredelse i Aust-Agder. Sluttrapport atlas-prosjektet 1970-1985.

NOF avd. Rogaland: Fugleatlas for Rogaland. Kartlegging av hekkende fuglearter i Rogaland 1970-1986.

Génsbøl, Benny: Rovfuglene i Europa, Nord-Afrika og Midtøsten. NKS-forlaget 1986.

Fiskeørna varslar ved Langevann

- novelle av Ole Aa. Brattfjord

På avstand ligner det mest en stormåke! Men når Lars Hostøl løfter kikkerten til øynene og får den langvingede fuglen inn i fokus, konstaterer han raskt at det ikke er noen måke som kommer seilende mot ham.

Dette er andre våren på rad at fiskeørna hekker på Joholmen ute i Langevann. Helt i toppen av den storvokste, grove furua, ruver ørnereiret. Et solid byggverk av grove kvister.

Det var i fjor vår at ørneparet slo seg ned på Joholmen. I gammel tid var dette en fast hekkeplass for fiskeørn. Den vesle holmen har endatil fått navnet sitt etter ørna; fiskejo var nemlig det lokale navnet på fiskeørn her i traktene i gammel tid.

Lars Hostøl vet at fiskeørna var en ganske vanlig fugl i traktene rundt Langevann før i tida. Det har han både lest, og blitt fortalt av bygdefolk som har levd en stund. Men nå er det mer enn femti år siden sist det hekket fiskeørn på Joholmen. Det siste paret ble skutt her inne i 1939. Så kom svovelregnet og fiskedøden til Langevann og Langeåna, og vassdraget døde ut.

I begynnelsen av 70-årene satte imidlertid grunneierne i området i gang en storstilt kalkingsaksjon, lenge før dette kom på moten, og i løpet av et ti-talls år vokste det fram en livskraftig stamme av bekkerøye i vannet og vassdraget. Og i fjor - i fjor kom også fiskeørna tilbake!

Lars Hostøl studerer ørna i kikkerten, der den kommer seilende i morgendisen på sine lange vinger, rakt mot ham. Det er et syn som varmer den tilårskomne ornitologen. Selv var han bare guttungen da det siste ørneparet ble skutt her ved Langevann. Men etter mer enn femti år, har fiskeørna nå funnet tilbake til Joholmen - Lars syns holmen har blitt mer komplett nå som gammelfurua der ute har fått et nytt ørnereir i toppen.

Plutselig skjærer et skarpt varselskrik seg gjennom den gryende mai-dagen. Nå har visst ørna fått øye på ham, og den varslar iltet «py py py py»! Ropene lyder høyt, og de bærer gjenlyd mellom fjellsidene her i vestenden av Langevann. Varsellyden fra ørna har også gjort ravneparet oppe i fjellsida oppmerksomme på inntrengeren, og «korpen» gir seg til å skjelle på Lars så det lyder lang vei.

Nå ser Lars at noe rører seg oppe i reiret på Joholmen. Den andre fuglen letter fra reiret, og begynner å varsle skarpt og høylydt den med. Det er litt av konsert han har satt i gang nå, Lars Hostøl!

Han vil imidlertid sjekke innholdet i reiret før han trekker seg tilbake. Ved bredden av Langevann har han liggende en liten pram. Han løsner

tauet fra bjørka som båten er fortøyd til, velter den vesle prammen rundt, og skyver den utpå. Ørneparet er ganske så hissige nå, og idet Lars går i land på holmen, «stiller» de begge i luften rett over ham. Lars får tak i en grein, og svinger seg opp langs den grove furustammen. Det er nærmere femten meter opp til reiret. Men takket være de solide greinene, er det som å klatre i en stige. Lars føler en sitrende spenning idet han kikker over reirkanten. Særlig lett er det ikke å komme til, så stort som dette reiret er, men han skimter i alle fall tre brunflekete egg nede i reirgropa. «Samme som i fjor», konstaterer Lars fornøyd, og starter nedturen med det samme. Han vil forstyrre fuglene minst mulig.

Ørneparet la tre egg i fjor også - men da kom det bare to unger på vingene. Da Lars tok turen til reiret i slutten av juli, for å ringmerke ungene, fant han et uklekket egg i reiret. Det var et ubefruktet egg. Dette tok han med seg som et minne om ørneparet ved Langevann.

Lars drar prammen opp på land, og velter den som vanlig helt rundt før han atter fester fortøyningen. Årene legger han på plass på undersiden av båten. Etter at båten atter er vel fortøyd ved bredden av Langevann, og Lars så smått har begynt retretten, varer det ikke lenge før både ørneparet og «korpen» slår seg til ro igjen.

Lars kjenner seg så lett og glad til sinns på veien hjem. Det varmer ham så uendelig godt at ørna er tilbake igjen denne våren også. Nå gleder han seg bare til å komme hjem og fortelle den gode nyheten. Han småløper nedover lia, langs stien som følger vassdraget, og syns suset fra Langeåna lyder som munter musikk i ørene.

Ørna har rolige vårdager inne ved Langevann. Nå og da dukker det en og annen grunneier og hytteeier opp ved vannet, men alle holder de seg godt unna reiret for ikke å forstyrre unødig. Alle setter de nemlig stor pris på å ha fått ørna tilbake på Joholmen. Det har liksom blitt litt mer sus av villmark her inne nå etter at det staselige ørneparet slo seg til på holmen.

Men der er en kar som ikke ønsker ørneparet velkommen! Jakob Bossbu ser ikke med blide øyne på at ørna nå tar for seg av fisken i Langevann - fisken som det har kostet ham og de andre grunneierne så mye slit og penger for å få tilbake til vassdraget.

Da fuglene dukket opp her i fjor, tenkte han først på å skyte ørnepakket. Men det «gamle skinnnet» kom etterhvert på andre tanker: Rent tilfeldig hadde han nemlig en tidlig vårdag i fjor støtt på en tysker i fjelltraktene øst for Langevann. Denne fremmedkaren hadde freidig og liketil tilbudt Jakob «Geld» dersom han kunne hjelpe ham med å spore opp et jaktfalkreir som visstnok skulle finnes der inne et sted. Og hadde han bare visst om stedet, skulle han nok mer enn gjerne tjent noen kroner på å vise tyskeren vei til skadefuglene; for at jaktfalken er en sann plage for rypene, det vet han nå godt. Denne tyskeren var imidlertid tydelig interessert i alle slags rovfugler, så hadde han bare visst om fiskeørna da, skulle han tatt tyskeren med seg til Joholmen.

Men han fikk nå i alle fall adressa til utlendingen, en adresse i Flensburg. Jakob skrev til Günther, som karen heter, og fortalte om ørnepakket

i fjor sommer. Og det varte ikke lenge før det lå et brev i postkassa på Bossbu, stemplet Flensburg. Günther skrev at han ikke var større interessert i å ta turen til Norge kun for å besøke Bossbu og Joholmen. Men han hadde planlagt en lengre rundreise i Sør-Norge også neste vår og sommer, og da kunne han gjerne tenke seg å plote inn Langevann på reiseruta. Han mente det ikke gjorde noe å vente, siden fiskeørna helt sikkert ville komme tilbake igjen til holmen også neste år. For de var slik disse fuglene, skrev han, at hadde de først slått seg ned en plass, så ble de som oftest værende der. Deretter takket han for brevet, og lovet Jakob masse «Geld» dersom det skulle vise seg å bli en «vellykket» ekspedisjon til Joholmen.

Günther hadde vært forsiktig med å uttrykke seg i klartekst i brevet. Men Jakob visste likevel godt hva han mente med «vellykket» ekspedisjon. Han vet godt at utenlandske preparanter betaler gode penger for slike fugler, og at Günther tenker å ta med seg ungene fra reiret, for deretter å ale de opp til de får voksen fjædrakt, før han selger de videre. Men Jakob er glad til, bare han blir kvitt ørna.

En dag i midten av juni merker den rugende ørna at eggene får liv; skalene slår sprekker, og det høres noen svake pipelyder nede i reirskåla. Fuglen vet hva det betyr: Nå begynner strabasene for alvor for ørneparet, nå som de får ytterligere tre munnar å mette.

Ørna på reiret legger ikke merke til skikkelsen som sakte åler seg fram i kratet ved bredden av vannet. Jakob Bossbu løfter rifla og studerer ørna på reiret gjennom kikkertsiktet. Pekefingeren krummer seg rundt avtrekket, og han må konsentrere seg for ikke å klemme til; i lomma ligger det nemlig et brev - et brev stemplet i Flensburg. Günther kommer til Bossbu om fire uker. Da skal Jakob og Günther på ekspedisjon til Langevann.

Det er midt i juli nå, og så varmt at det dirrer i lufta, selv om det fremdeles er tidlig på formiddagen. På Bossbu sitter Jakob ved kjøkkenbordet og venter utålmodig. Han har sittet slik siden tidlig på morgenen, og ventet. Sekken med utstyret, og rifla, står klar ute i gangen.

Klokka nærmer seg halv tolv idet en gråbrun Landrover svinger inn på tunet på Bossbu.

En halv time senere står Landroveren parkert ved enden av Langevannsveien, og to karer følger stien oppover den styggbratte lia som fører inn til vannet. Jakob leder an, og han hører den langt yngre tyskeren puster og sliter tungt i varmen for å holde følge med ham. Jakob gliser for seg selv. For særlig glad i tyskere har han nå aldri vært.

Etter tre timers hard gange er de endelig framme ved vannet, og Jakob ser at tyskeren raskt kvikner til igjen når han får øye på reiret på Joholmen. Han peker ivrig ut over vannet, og gliser mot Jakob. Deretter sier han noe på tysk som Jakob overhodet ikke forstår. Tysk har aldri vært Bossbus sterkeste side - Was?, spør Jakob tilbake.

- Aber doch, wie können wir da kommen!? spør tyskeren igjen, og nå skjønner Jakob at han lurar på hvordan de skal komme seg ut til Joholmen. - With a boat, smiler Jakob, og peker bortover mot det stedet hvor båten til Lars Hostøl ligger. Jakob har planen klar. Om bare årene nå ligger der Lars pleier å legge dem, under båten, skal det gå raskt å komme seg ut til holmen.

Det er bare den ene av fuglene som nå er ved reiret. Hunnfuglen ligger på og skjerner ungene for varmen. Maken er dratt til østenden av vannet for å skaffe mat til familien. Nå oppdager fuglen på reiret de to skikkel-sene som kommer gående langsmed vannet. Hun reiser seg halvt opp i reiret, og varsler engstelig for å påkalle makens oppmerksomhet. Men hannen er så langt borte nå at han ikke hører varselropene.

Da Jakob og Günther løser opp fortøyningen til prammen, og skyver den utpå, våger ikke ørna å bli liggende lenger. Hun strekker de lange vingene ut, og letter fra reiret. Varselskrikene til moren får ungene til å trykke seg ekstra godt sammen nede i reiret.

Etterhvert som båten nærmer seg Joholmen, blir ørna mer og mer utrygg. Fuglen sirkler rundt prammen, og varsler iltet og kraftig. Men de to som kommer flytende der nede på vannet lar seg ikke skremme bort.

Plutselig er det noe som river og stikker ørna i brystet. Vingene vil ikke bære henne lenger, og hun stuper nedover mot vannflaten.

Skuddet gir fremdeles gjenlyd mellom fjellene idet Jakob senker rifla og snur seg fornøyd mot Günther.

- Se så, nå har du fått troféet ditt, sier han og setter seg rolig ned i båten. Günther ror så det fosser rundt baugen, bort til den livløse fjærklumpen som flyter i vannet, og han fisker den døde fuglen opp med åra. - A fery nice shot, sier han fornøyd på gebrokkent engelsk, og holder ørna opp etter beina for riktig å få studert byttet.

Vel framme på Joholmen finner Jakob fram striesekken og nylontauet som han lovet å ta med seg. Günther binder tauet til sekken, og tar med seg den andre enden av tauet til topps. Vel oppe heiser han sekken opp etter seg. En etter en tar han ørneungene og putter dem i sekken, før han heiser den ned igjen til Jakob.

De to jobber så raskt de kan for ikke å bli oppdaget. Jakob vet nemlig godt hvordan de andre grunneierne i området ser på ørna; at de gjerne vil ha fuglene der på holmen. Men Jakob Bossbu har i alle fall ikke kastet bort tusenvis av kroner bare for å føre opp fiskeørner.

Tilbaketuren til Langevannsveien er gjort unna på en drøy time, for de har nedoverbakke nesten hele veien. Og i seks-tida på kvelden svinger Landroveren atter inn på Bossbu-tunet. Det har vært en «vellykket» ekspedisjon for Jakob og Günther. Jakob er storfornøyd idet han sier «auf wiedersehen» til tyskeren. Nå er han kvitt ørnepakket, og i lomma har han 200 mark! - det er god betaling syns han, bare for å gå inn til Langevann og tilbake igjen.

Bak i Landroveren står det en kasse med pustehull i. Nå og da krafser det litt inne i kassen, og det høres enkelte klynk - men motorduren fra Landroveren overdøver lydene. I en striesekk ved siden av ligger en våt fjærklump - ørnemora! I alt fire «biter» norsk natur verdsatt til to hundre mark, underveis til Tyskland.

Hannørna har vært heldig med jaktturen. I de solide klørne holder fuglen en feit og glinsende bekkerøye. Nå får han øye på reiret, og varsler slik han pleier å gjøre når han nærmer seg med mat. Men denne gangen er det ingen som kommer ham i møte; ingen som svarer ham der nede fra reiret! Hannfuglen blir utrygg nå. Det er så uvant stille ved reiret. Etter en stund lander han engstelig med fangsten på reirkanten. Men denne gangen er der ingen der nede i reiret som sloss om å få en bit av den feite bekkerøya. «Py py py py» høres det fra Joholmen denne kvelden; noe sårt og klagende!

Lars Hostøl er urolig. Han føler på seg at et eller annet er galt fatt. Det virker så uvanlig stille her inne ved Langevann denne juldagen. Han finner fram kikkerten, og retter den mot Joholmen; joda, ørna er på plass den. Fuglen sitter på reirkanten, vendt like imot ham. Lars kan tydelig se det brede brystbåndet på fuglen, og mener det må være hannfuglen som nå sitter der på reiret.

Men Lars syns det er så underlig at fuglen bare sitter der. I våres varslet de jo som besatt når han kom så nærme som det han er nå.

Vel framme ved prammen, får han litt av en støkk i seg; noen har vært og tuklet med den! Det var ikke slik han hadde fortøyd prammen sist han var her oppe! Årene er slengt på land, og prammen ligger og dupper i vannkanten. Lars kjenner seg urolig nå. Fremdeles sitter ørna urørlig på reiret og følger Lars med blikket. Nå vet han at noe er galt, og han kjenner harmen og bitterheten stige i seg. Ekstra ille syns han det er å tenke på at noen har brukt båten hans for å komme seg ut til Joholmen.

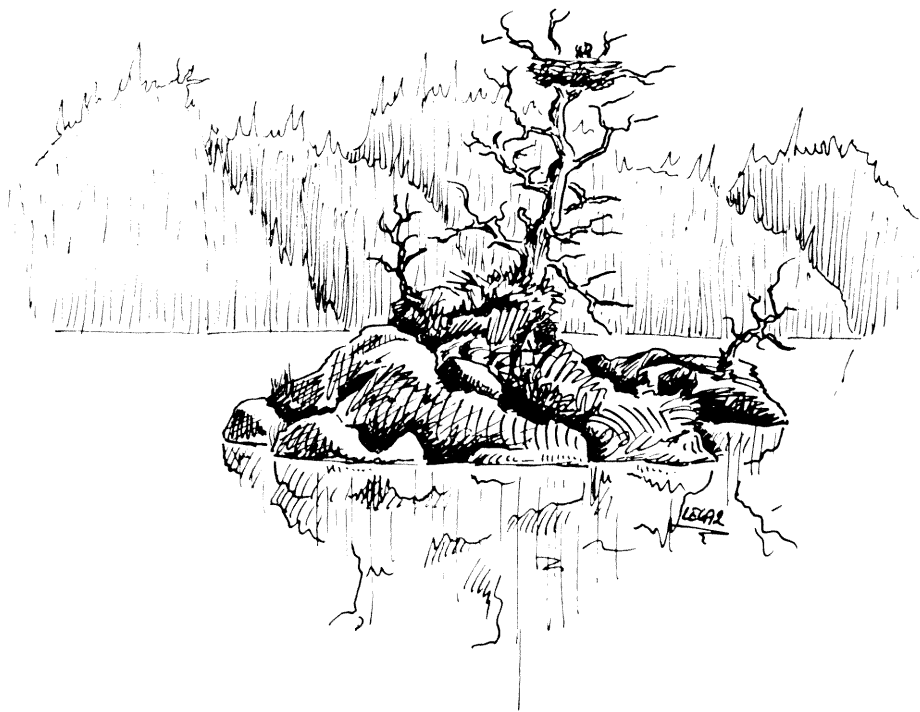
Idet Lars stiger i land på holmen, løfter ørna vingene og seiler ut fra reirtreet. Lars hører at fuglen gir fra seg et par klynk idet den letter fra reiret; han syns det høres ut som en anklage!

Lars blir ikke det minste overrasket da han kikker over kanten av reiret og ser at det er tomt. På reirkanten ligger det en inntørket bekkerøye. Den har ikke blitt spist av. Lars følger hannørna med blikket der den seiler ut over vannet, og kjenner at det renner en tåre nedover kinnet. Det hviler en uendelig tomhet og ensomhet over den majestetiske fuglen, der den seiler på urørlige vinger bort fra Joholmen. I store sirkler lar fuglen luftstrømmene løfte seg høyere og høyere opp over Langevann. I lomma har Lars liggende tre metallringer, og en spesialtang som han bruker til å klemme ringene fast med. Lars tar de tre ringene opp av lomma, og legger dem i reiret, før han gir seg i kast med nedturen.

Det er tungt å ro prammen over Langevann denne juldagen. Nå og da hviler han seg på årene, og tusen tanker farer gjennom hodet hans. Han lurar på hva som har skjedd med ørnefamilien på Joholmen denne sommeren. Han lurar på hvem det er som har vært ute på slikt fandenskap her inne ved Langevann. For at det er mennesker som har stått bak alt dette, det er Lars ikke et øyeblikk i tvil om.

Lars har en følelse av at fiskeørna nå har varslet for siste gang her inne ved Langevann. Alt virker tomt og øde, og Joholmen står så naken tilbake. Lars skuer ut over vannet, og fornemmer en bitterhet som nå er iferd med bite seg fast inne i ham. Den enslige ørna er ikke å se lenger. Lars vet at de nå har «hilst» på hverandre for siste gang.

Lars har god fart på sykkelen nedover Langevannsveien. Det er nedoverbakke også forbi Bossbu. Idet Lars farer forbi, skimter han så vidt Jakob ute på tunet. Han ser at bonden på Bossbu smiler og hilser mot ham. Men Lars har ingen hug til å hilse tilbake. Dessuten har han heller aldri likt denne Bossbu-karen noe særlig, som ikke nettopp er kjent for å ha for mye «rent mel i posen».

"Viltvakta" i Vest-Agder

Av: Runar Jåbekk

Bakgrunn.

På fellesmøtet for viltnebdene i Vest-Agder i 1991 ble problemene med utbredt krypskyting og etterstrebelse av truede og sårbare viltarter viet stor oppmerksomhet. Betydningen av et godt organisert samarbeid mellom politi, oppsyn, viltmyndigheter, ornitologer og rettighetshavere ble sterkt fremhevet. Fellesmøtet vedtok at det skulle tas initiativ til å etablere et forum for bedre å bekjempe uvesenet.

Kontaktutvalg.

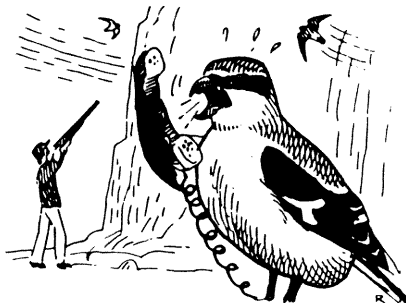
Fylkesmannens miljøvernavdeling inviterte de mest aktuelle samarbeidspartnere til et diskusjonsmøte den 14. mai 1991. Følgende temaer ble diskutert:

- omfanget av og kjennetegn ved krypskyting og etterstrebelse av truet vilt i fylket.
- ansvar for, myndighet til, tiltak i, erfaringer med og prioritering av bekjempelsesarbeid.
- hvorvidt det var et utbredt ønske om å etablere et formalisert samarbeid mellom de berørte parter.

Det var full enighet om å føre initiativet videre til et konstitueringsmøte tidlig på høsten.

Den 27. august 1991 ble det derfor holdt et konstitueringsmøte for **Kontaktutvalg mot krypskyting m.m. i Vest-Agder.**

FUGLEVAKTA
Tlf.090-29500

Mandat.

Utvalgets fremste oppgave er å styrke det totale arbeidet med å bekjempe krypskyting og etterstrebeelse av truede og sårbare viltarter i Vest-Agder. Kontaktutvalget skal være et rådgivende og idefremmende forum, som ikke har myndighet til å fatte vedtak og beslutninger på vegne av sine respektive institusjoner/organisasjoner.

Følgende organisasjoner er medlemmer i kontaktutvalget:

- Agder Skogeierlag (administrasjonen)
- Skogeierlagenes viltutvalg
- Fylkesmannens miljøvernavdeling (viltforvalter)
- Viltnebdene (rep. fra arbeidsutvalget)
- Lensmannsetaten
- Kristiansand Politikammer
- Vest-Agder Politikammer (Mandal)
- Fuglevakta/NOF avd. Vest-Agder
- Vest-Agder Jeger og Fiskerforbund
- Oppsynet

Som fylkeskontakt har undertegnede representert Fuglevakta/NOF avd. Vest-Agder.

Frivillig oppsyn.

Utvalgets største oppgave siden etableringen har vært å få etablert et frivillig oppsyn i fylket. Det har lenge eksistert endel personer i fylket med begrenset politimyndighet etter villtoen. Disse, og andre ble kontaktet, og forespurt om de var interessert i å delta i et frivillig oppsyn i tida fremover.

Dette resulterte i at 47 personer, spredt over hele fylket, ble oppnevnt som oppsynsmenn med begrenset politimyndighet sommeren 1992.

Det er meningen at oppsynet skal drives på frivillig og ulønnet basis, men at utgifter til kjøring og telefon dekkes om mulig. Det er ment at dette i første omgang skal gå som et toårig prosjekt, med en grundig evaluering da.

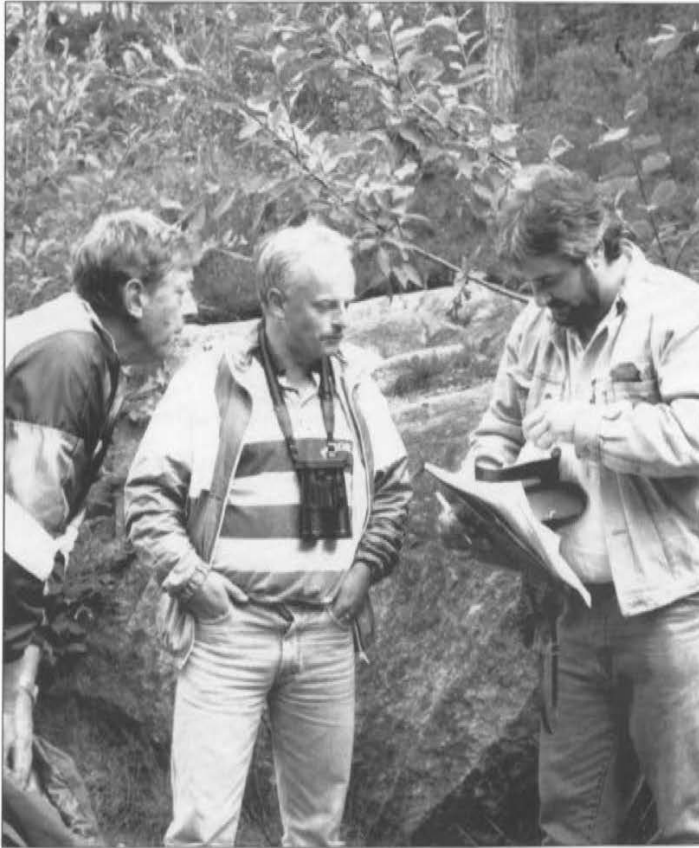
Oppsynskurs.

For å gjøre oppsynet mest mulig effektivt, arrangerte kontaktutvalget i høst to kurs for oppsynsmennene, et for fylkets vestre del i Eiken, og for østfylket i Søgne. Her fikk oppsynsmennene en grundig innføring i lover og regler, hvordan utføre pågripelse og ransaking og tips om hvordan faunakriminalitet kan avsløres i felt.

Sentralt i kurset sto tre "rollespill" der oppsynet fikk testet sine kunnskaper i praktiske og realistiske situasjoner. Det var helt tydelig at en situasjon der en eggrover skulle sjekkes/ransakes i felt var svært lærerikt for de fleste.

Viltvakta.

Skal oppsynet fungere godt er det vesentlig med et godt samarbeid mellom de enkelte oppsynsmenn og politi/lensmenn. Etter mønster av "Fuglevakta" er det derfor opprettet en vakttelefon i fylket som skal samordne tips og bistå den enkelte oppsynsmann når det trengs. Denne vakttelefonen, "Viltvakta", med nummer 043-56400, kan ringes hele døgnet. Ved mistanke om forhold som omfatter fugl vil melding gå fra "Viltvakta" til NOF's "Fuglevakta".

Kontaktutvalget mot kryptskyting arrangerte nylig kurs for sine frivillige oppsynsmenn. Her trener de seg i å avsløre eggrovare ute i felten. "Skurken" Kjell Grimsby har gjemt fugleegg i et kikkertetui, men det var ikke tilstrekkelig til å lure de årvåkne "viltvokterne" (foto: Runar Jåbekk)

Støtt opp om LRSK

Lokal Rapport- og Sjeldenhetskomite. Slik er det lange og omstendelige navnet vårt. Som nylig påtroppet formann for LRSK/Vest-Agder vil jeg orientere litt om hva LRSK er og hva vi gjør.

Hva er LRSK ?

LRSK finnes nå i alle fylker i Norge (OSLO & Akershus har felles komite). Disse er lokale komiteer underlagt NSKF (Norsk Sjeldenhetskomite for Fugl). NSKF behandler observasjoner av nye arter/underarter for Norge, samt observasjoner av arter som er så sjeldne at de er ført opp på egen liste (NSKF-lista, se Vår Fuglefauna nr 3/90, eller Piplerka nr 1/90). Slike observasjoner sendes LRSK som vidersender dem til NSKF.

I retningslinjene for LRSK er formålet vårt uttrykt slik: (Ree 1980: *Rapport fra NSKF's virksomhet 1979*, Vår Fuglefauna 3 s 245-278)

- 1) Samle observasjoner av fugl fra fylket/distriktet for å holde en fortløpende oversikt over den lokale faunasituasjonen for jevnlig publiseringer av fylkes-/distriktsrapporter i NOF's medlemstidsskrift.
- 2) Bedømme observasjoner av arter/underarter som er sjeldne innen fylket/distriktet.

Vi kan legge merke til at det er *innsamling* og *publisering* som er nevnt som første punkt. Ofte blir det fokusert mye på det andre punktet, behandling av sjeldenheter, men forholdet er at punkt 2 bare er et middel for å sikre at det som publiseres i henhold til punkt 1 er mest mulig korrekt.

For å få oppfylt formålet, utarbeider LRSK/Vest-Agder to lister over arter som skal sendes inn til komiteen.

- 1) Rapporteringslista. Observasjoner av arter/underarter på denne lista behøver ikke godkjennes.
- 2) Sjeldenhetslista. Observasjoner av arter/underarter på denne lista skal godkjennes før de publiseres.

Disse listene revideres stadig, og siste utgave finnes i Piplerka 2/92. (Det må bemerkes at disse siste listene beklageligvis ble publisert uten at LRSK hadde behandlet dem. Listene skal tas opp til vurdering på LRSK-møte i november. Vi vil komme tilbake med eventuelle merknader i neste nummer av Piplerka.)

Når det gjelder publisering har det utviklet seg en praksis der det aksepteres at ikke godkjente saker publiseres, såfremt det gjøres oppmerksom på at de ikke er godkjent, og såfremt de dementeres dersom de blir underkjent.

Saksgangen

Rent praktisk arbeider LRSK ved å sende godkjenningssakene på rundgang blant de fem medlemmene og innhente kommentarer. Sakene plasseres i tre kategorier:

- 1) Godkjent
 - * Belegg foreligger (foto, lydopptak, fjær, egg o.l.)
 - ° Godkjent utfra beskrivelse, uten at belegg foreligger

- 2) Avventende
- 3) Ikke godkjent

Plassering i kategori 2) og 3) skal begrunnes. Avventende saker tas opp på første LRSK-møte, etter at rapportør er bedt om å gi eventuelle tilleggsopplysninger. Det må presiseres at selv om en sak ikke godkjennes, er det ikke dermed sagt at LRSK mener observatøren har tatt feil. Det betyr oftest bare at beskrivelsen ikke utelukker forveksling med andre arter.

LRSK publiserer oversikter over innsendte observasjoner av rapporteringsarter og godkjente sjeldenhetssaker i Piplerka.

Arbeidet framover

Jeg har registrert en viss misnøye med hvordan LRSK/Vest-Agder fungerer. Saksgangen har vært for treg, tilbakemeldingen for dårlig og listene over arter som skal rapporteres og godkjennes for lange. Vi i LRSK medgir at behandlingstiden for observasjoner til tider har vært lang, for enkelte observasjoner veldig lang. Hvilke arter som skal stå på listene er et evig diskusjonstema, særlig fordi mange arter har en skjev geografisk forekomst, og opptrer for eksempel nesten bare på Lista. Men det var absolutt på tide å presentere nye LRSK-lister, om ikke annet så fordi de forrige samlelistene i Piplerka nr 1/90 var svært vanskelig å lese.

LRSK's historie viser at misnøye med hvordan LRSK fungerer, slår ut i manglende innrapportering, som igjen gjør det mindre inspirerende å jobbe i LRSK. Slik skapes en ringeffekt som gjør at "alle" er misfornøyd med "alle". Slike forhold må vi bryte oss ut av, og vi i LRSK vil gjøre vårt.

21. november skal vi ha møte i LRSK, der alle avventende sjeldenhetssaker fra perioden 1988 til 1992 skal ferdigbehandles. Vi vil også gå gjennom saker som er sendt inn i 1992, slik at vi etter møtet er ajour med alle sjeldenhetssaker pr oktober 1992.

Når det gjelder rapporteringslista, har publiseringen av observasjoner kommet flere år på etterskudd. Vi er nå igang med å bearbeide observasjonene fra 1988 og 1989, og de andre årsrapportene vil følge suksessivt.

For fremtiden vil vi forsøke å innarbeide følgende rutiner:

- Arrangere minst et LRSK-møte pr år, slik at ingen saker skal få mer enn et års behandlingstid.
- Publisere to årlige rapporter i Piplerka, en med sjeldenhetsarter og en med rapporteringsarter. Publiseringen bør skje senest i nummer tre.
- Sendte en årlig rapport til NFKF (Norsk Faunakomite for Fugl), som lager samlerapport for hele landet for publisering i Vår Fuglefauna.

Når det gjelder rutiner for tilbakemelding, skal vi ta opp dette på møtet. Det ideelle er selvsagt at alle rapportører får skriftlig tilbakemelding så snart en sak er ferdigbehandlet. Men dette er også et spørsmål om økonomi. Uansett vil melding om underkjenning bli meddelt skriftlig, og rapportører må gjerne ringe undertegnede for å få greie på hvordan konkrete saker står.

NFKF har satt 30. april som tidfrist for innsendelse av materiale til årsrapporten i Vår Fuglefauna. Det betyr at LRSK må ha observasjonene tilsendt i god tid før dette for å få dem

med. NFKF skal ha observasjoner av arter både på godkjennings- og rapporteringslista, slik at LRSK må få tid til å behandle sjeldenhetssakene før de kan sendes videre. Derfor ber vi om at alle observasjoner sendes LRSK senest 31. januar året etter. For NSKF-arter er tidsfristen 1. september året etter observasjonsåret. Senere innsendte observasjoner blir ikke med i NSKF-rapporten for observasjonsåret.

NFKF arbeider også med andre saker som angår LRSK. Det er tatt skritt i retning av å lage en database som kan brukes av alle LRSK, til arkivering av fylkets observasjoner. Dette vil lette arbeidet med å holde oversikt over observasjonene enormt. Forhåpentligvis vil vi kunne ta et slikt hjelpemiddel i bruk i løpet av 1993.

NFKF vil også forsøke å få samkjørt LRSK-listene i de respektive fylker, med sikte på en mer helhetlig innrapportering. Dessuten vil man komme med et forslag til felles innrapporteringsskjema. Hvorvidt disse forslagene får gjennomslag, vil avhenge av responsen i de respektive LRSK.

Andre saker som vi i LRSK/Vest-Agder vil jobbe med, er å se nærmere på hvilke underarter som er representert i fylket, og hvilke vi bør ta med på listene våre. Videre vil vi arbeide for at stoff omkring førsteobservasjoner/hekkefunn for fylket presenteres i Piplerka. Dessuten er det påkrevd å gå gjennom arkivene og utarbeide funnoversikter for sjeldenhetsartene. Men vi vil avvente utviklingen av databaseprogrammet før vi går igang med dette.

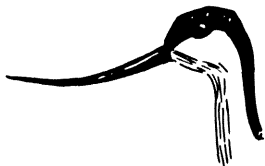
LRSK og rapportørene

For at LRSK-arbeidet skal fungere, er vi avhengig av at dere som ser på fugl støtter opp om rutinene. LRSK skal skjerpe seg, og vi ber om at dere tar rapporteringsarbeidet alvorlig. Sjeldenhetsarter bør rapporteres til LRSK så raskt som mulig etter observasjonen. Rapporteringsarter bør samles opp i en årsrapport. Dersom funn av sjeldenhetsarter og rapporteringsarter ikke blir sendt innen fristen 31. januar, vil rapportene til Piplerka og Vår Fuglefauna bli mangelfulle eller direkte misvisende.

LRSK er ikke først og fremst en kontrollinstans, selv om behandlingen av sjeldenhetsaker tar mye av vår tid. Vår viktigste oppgave er å samle inn observasjoner og overvåke situasjonen for fuglefaunaen i fylket. I den hensikt er det nødvendig å be om å få tilsendt observasjoner av arter som for noen kan virke trivielle. Siden LRSK startet sitt arbeid på fylkesplan i Vest-Agder, er mange arter blitt strøket fra listene. Dette har skjedd dels fordi noen arter etterhvert er blitt såpass alminnelige at de ikke er så interessante lenger (f.eks. rosenfink). Men det skyldes også at vi gjennom rapporteringsarbeidet har fått økt kunnskap om mange arters forekomst, og dermed ikke trenger flere data (f.eks. vintererle og gulbrynsanger).

Fortsatt er vår viten om visse arter mangelfull, og fortsatt vil arter kunne endre utbredelsen i fylket. Slike forhold ønsker vi i LRSK å avdekke, og til det trenger vi hjelp av alle som ser på fugl i fylket. Så studer LRSK-listene og notatbøkene og send inn dine observasjoner. Det finnes egne skjemaer for beskrivelse av sjeldenhetsarter som fås ved henvendelse til undertegnede. Og husk at også NSKF-arter skal sendes inn via LRSK.

LRSK/Vest-Agder
v/Tellef Barøy Vestol
Mellombølgen 143
1157 OSLO
Tlf. 02 292940

Skap en fuglevennlig hage:

Fugler i nærmiljøet

Av:
Else Waage

De fleste som liker fugler, setter også pris på å ha litt fugleliv rett utenfor vinduene og i nærmiljøet ellers.

For de yngste og de eldste av oss, som kanskje oppholder seg mest hjemme, er det fint å kunne studere fugler i hagen.

Alle som er så heldige å ha en hageflekk, kan gjøre mye for å få flere fugler til å oppholde seg i nærheten av huset gjennom hele året.

Om vinteren kan vi føre fuglene. Det er det veldig mange som gjør, og har stor glede av. Noen setter også opp et par fuglekasser i trær eller på husveggen. Og det pleier å være lett å få svarthvit fluesnapper og kjøttmeis som leieboere. Vann i hagen er tiltrekkende, og små fuglebad er kommet på mote.

Men vi kan også legge forholdene bedre til rette for fuglene ved bevisst plante hekker, busker og trær som gir skjul og som har frø og bær som fuglene setter pris på.

Særlig utover ettersommeren og høsten kan vi ha et yrende fugleliv i hagen om vi har endel planter med gode frø og bær. Det er mye å velge i når en bor så langt sør i landet. Men selv om vi har milde vintre, kan vinden være et stort hinder for plantevalget, særlig ute på flat-Lista. Da må vi først beskytte hagen med legjerder og vindsterke hekker. Ute på Lista er det vanlig å bruke sitkagran og pil som leplanting på de verste stedene.

Mange tror kanskje at det ikke er noe annet som vil greie seg under så barske forhold. Men det finnes mange andre hardføre busker og trær, som med fordel kan plantes på Lista og som vil berike fuglelivet i hagen og nærmiljøet.

Hagtorn, rynkerose og berberis er f.eks. planter som tåler det meste og som i tillegg er svært populære blant fuglene.

Hagtorn er et lite tre, som blir brukt til leplanting. Den tåler svært godt klipping og er fin til hekk. Den blir tett og er et godt skjul for småfuglene. Den har godt med store bær og er svært populær blant fuglene. Ute på Lista fyr er det plantet en del hagtorn, som har forvillet seg rundt i området. Det viser hvor hardfør den er.

Rynkerose vokser også fint ute på fyret, og har en rynkerose (*Rosa rugosa*) i hagen, er en i alle fall sikret besøk av grønnfinken.

Høstberberis er mye brukt i skråninger og hekker. Den er også endel plantet på Lista, og er alltid full av gode fuglebær om høsten.

Jeg hadde i mange år min arbeidsplass nede ved en kai, der det ikke var annen vegetasjon enn noen busker av høstberberis, som var plantet like utenfor kontorvinduene. I de buskene var det alltid fugler å se, så det skal ikke bestandig så mye til for å kunne oppleve fugleliv på nært hold.

Gråspurvvene hadde f.eks. fast tilhold i buskene hele året. Utover høsten, da de sto fulle av fristende, røde bær, var det alltid mange forskjellige fugler å se. Da kom også endel forskjellige troster på daglige besøk. Det som jeg satte ekstra stor pris på, var de små munkene, som faktisk kunne bo i buskene langt utover høsten. Kom det folk forbi, flyttet de seg bare litt lenger inn mellom greinene og følte seg visst svært så trygge blant de stikende tornene. (Tornene er for øvrig eneste ulempen med berberis).

Av og til kunne en flokk sidensvans komme på besøk på senhøsten. Det var en flott opplevelse å ha 20-30 av de store, fargerike fuglene like utenfor vinduene.

En flott, men kortvarig opplevelse blir det, for etter et sånt besøk står buskene raskt ganske ribbet tilbake. Det eneste som vitner om det eksklusive besøket, er alle de røde visittkortene som ligger igjen over det hele.

Så kan vi håpe på at buskene frister til et nytt besøk neste år.

Lykke til alle som har lyst til å prøve å skape en trivelig hage for fugler og mennesker i nærmiljøet!

Fuglevennlige busker og trær

Her følger en oversikt over noen fuglevennlige busker og små trær som kan plantes og som trives i hager på flat-Lista:

1. HØSTBERBERIS (*Berberis thunbergii*). Mye brukt (også på Lista). Skråning og hekk, ca. 1 m. høye. Nøysomme. Går bra i tørr sandjord. Tåler skjæring svært godt. Bør få full sol. Flotte høstfarger. Massevis av røde rukter. Kvasse torner.

2. KRYPMISPEL (*Cotoneaster horizontalis*). Mye brukt (også på Lista). Trivst best på varm, sollys plass. Kan plantes f.eks. inntil en mur. Fin høstfarge. Masse røde frukter.

3. GLANSMISPEL (*Cotoneaster lucidus*). Mye brukt. Hekk og grupper. Blir 2-3m. Tåler godt skjæring. Vokser bra i skygge. Mørk blå, nesten svarte frukter.

4. HENGEMISPEL (*Cotoneaster praecox*). Kan henge nedover en mur. Trenger sol og åpen vokseplass. Har røde frukter, som kommer tidligere enn hos krypmispel.

5. VANLIG SØTMISPEL (*Amelanchier canadensis*). Hekker og le. Kan brukes som små trær. Svært hardfør. Liker litt tørr jord. Solrik plassering. Må skjæres. Blå bær i august. Bærene kan brukes til syltetøy e.l., men fuglene liker dem godt. (Finnes mange sorter i handelen).

6. SIBIRERTEBUSK (*Caragana arborescens*). Egner seg som klipt hekk eller leskjerm, der det stilles store krav til nøysomhet. Kan bli 6 m. høy. Blant innførte busker her i landet er det knapt noen som tåler mer av kulde, vind, tørke og mager jord. Kan også tåle skygge, men får mest blomster i sol. Tåler svært godt skjæring. I nødsår i Sibir ble frøene brukt som mat. Frøene er gode for fugler.

7. AMERIKAHAGTORN (*Crataegus intricata*). Hekker og leplanting. Greier seg godt på værharde steder. Tåler godt vind og kulde. Blir ca. 3 m. som fritt voksende busk. Har kraftige torner. Fin høstfarge. Mange rødbrune frukter i sept./okt.. (Kan få bladlusangrep).

8. RYNKEROSE (*Rosa rugosa*). Mye plantet og forvillet langs kysten. Svært hardfør og nøysom. Tåler mye vind, salt, mager og tørr jord. Binder sandjord. Tåler sterk skjæring. Fine høstfarger. Store nyper, som også blir brukt til syltetøy. Grønnfinken er glad i nypefrøene.

9. VANLIG TINDVED (*Hippophae rhamnoides*). Vokser vilt enkelte steder i Norge, bl.a. ved Grimstad. Svært vindsterke og nøysomme. Krever sol og lys, ellers ingen krav. Brer seg utover med rotskudd. Blir ca. 2 m. Torner og tett vekst. Vakre frukter, rike på C-vitaminer. Fruktenes er orangegule og kommer i store mengder. (Må plante begge kjønn for å få frukt).

10. LITEN ELDKVEDE (*Chaenomeles japonica*). Passer i skråninger og lave hekker. Er svært nøysom. Tåler vind og noe mager og tørr jord. Må ha sol for å utvikle blomster og frukter. Har torner. Blir ca. 1m høy. Har grønne og gule frukter, som ligner små epler. Fine til gelé.

11. SVARTSURBÆR (*Aronia melanocarpa*). Ca. 1m høy busk. Greier seg bra på utsatte steder. Liker noe fuktig jord. Svarte bær, som fuglene er glad i. Kan også brukes til saft o.l..

12. RØDSURBÆR (*Aronia arbutifolia*). Passer i skråninger, hekk o.l.. Liker noe fuktig jord. Greier seg i skygge, men får mest frukter og høstfarge i sol. Røde bær. Ca. 1,5m høy.

13. TARTARLEDDVED (*Lonicera tatarica*). Finnes i hager på Finnmarkskysten. Vindsterk. Kan bli 3-4m høy. Tåler forskjellige jordarter. Tåler skjæring. Rik blomstring og fruktsetting. Etter blomstring i juni, får planten sterkt røde frukter, som sitter på buskene til aug./sept.. Fuglene spiser bærene. (Bladlus kan av og til skade).

14. VIVENDEL (*Lonicera periclymenum*). Vokser vill i Farsund kommune. Er plantet på Lista fyr, der den trivst godt, og ellers i andre hager på Lista. Liker god jord og fuktighet, men er nøysom. Slyngplante med masse duftende blomster og masse bær om høsten. Bærene er giftige, men fuglene spiser frøene. Utsatt for bladlus. (Mange sorter kaprifol kan kjøpes).

15. VANLIG SYRIN (*Syringa vulgaris*). Kan brukes som leplanting. Kan vokse i mager og tørr sandjord. (Mange sorter *Syringa* å velge mellom).

16. VANLIG ROGN (*Sorbus aucuparia*). Lite tre. Kan brukes i hekker og leplanting. Bærklaser i sept./okt. (Finnes mange sorter).

17. SVENSKEASAL (*Sorbus intermedia*). Fint tre i små hager. Leplante. Tåler mye vind. Større bær enn vanlige rognebær.

18. SVARTHILL (*Sambucus nigra*). I danske lehegn er svarthyll et sommerlig, lyst innslag. Er plantet og trivst på Lista fyr. Buskene blir høye og breie, opptil 6-7m. Tåler sterk skjæring. Liker sol og varme. Egner seg til saft, men fruktene modnes først når trekkfuglene kommer nordfra. Fuglene er glad i svarthyllbærene. (Hyll er utsatt for å få svarte bladlus i toppen av årsskuddene).

19. RØDHYLL (*Sambucus racemosa*). Rødhyll vokser vill og blir sjelden plantet. Nøysom og hardfør. Tåler hard skjæring. Sterkt røde frukter, som modnes allerede juli. Noen oppfatter rødhyll som giftig, andre bruker fruktene til saft og syltetøy. (De grønne delene er giftige).

Kilder:

Planteopplysningene er i hovedsak hentet fra bøkene «Prydbusker og trær for norske hager», Landbruksforlaget/Det norske hageselskap 1984. Og sammenholdt med opplysningene i «Hageselskapets sortsliste - 1988».

Med bærbusker og -trær i hagen, er det gode muligheter for å få den vakre sidensvansen på besøk senhøstes.

(foto: Ole Aa. Brattfjord)

Hekking av gråfluesnapper- trost konstatert...

I karmen på et gjenspikret vindu, øverst oppe på veggen til et gammelt skolehus i nærheten av Evje, hekket der gråtrost to år på rad. Jeg kjørte forbi dette skolehuset våren 1990, og oppdaget trostereiret på karmkanten. Gråtrosten skvatret som vanlig ilt rundt da jeg stod inni husveggen og myste opp. Jeg hørte ungene rope, men måtte ha stige for å komme opp med merketang og ringer. Så det ble med titten.

Våren 1991 passerte jeg atter det gamle skolehuset, og til min store overraskelse var trostereiret i vinduskarmen nå blitt dobbelt så høyt. Et gråtrost-par (det samme som året før?) hadde rett og slett bygget sitt nye reir rett oppå det gamle! Noe lignende hadde jeg aldri sett før. Jeg var noe tidligere ute denne gangen, så fuglen lå på og ruget.

Denne våren, altså 1992, satte jeg kursen oppover dalen kun for å sjekke reiret i vinduskarmen på det gamle skolehuset. På biltaket hadde jeg en liten stige, slik at jeg denne gangen skulle få tatt det merkelige reiret i nærmere øyesyn. Da jeg nærmet meg stedet, var jeg utrolig spent på om reiret denne våren var bygget i tre etasjer. Og det var ikke langt fra sannheten. Da jeg stoppet bilen, og nærmet meg huset til fots, så jeg en liten brun skapning som fløy ut fra dette vinduet. Det var en gråfluesnapper. Stigen kom raskt opp - og ganske riktig! Oppe i det to-etasjers gråtrostreiret hadde gråfluesnapperen denne våren slått seg til. Den hadde bygget reiret sitt oppe i skålen til det gamle trostereiret, og inneholdt denne vårdagen 5 egg. Den 24.juni var jeg atter oppe med stigen og ringmerket mine første pullus av "gråfluesnappertrost"!!

Det første hekkefunn av "gråfluesnappertrost" er gjort i Norge - nærmere bestemt på Uleberg i Evje og Hornnes kommune.

(tekst og foto: Ole Aa. Brattfjord)

Referat fra styremøte

Den 17.juni 1992 ble det holdt styremøte i NOF Vest-Agder på Lista. Til stede på LOS var Ole Aa. Brattfjord, Runar Jåbekk, Odd Jørgensen, Øyvind Fjeldsgård, Kåre Olsen, Jan Erik Rør og Per Øyvind Grimsby.

Først på kveldens sakliste stod "halsmerking av kanadagjess". NOF Vest-Agder var lovet 8.000 kroner for å delta i dette NINA-prosjektet. 2.000 var øremerket utstyr, og de resterende 6.000 skulle gå til selve arbeidet. 80 halsringer var tiltenkt Vest-Agder. Per Øyvind Grimsby ble på styremøtet valgt til prosjektleder, og i begynnelsen av juli sørget han for å sette prosjektet ut i livet. Mer om dette annet sted i Piplerka.

Runar Jåbekk refererte fra et høringsbrev om preparering av fallvilt. Han kunne fortelle at den nye listen nå gjelder fallvilt som kan beholdes uten søknad, og ikke omvendt - slik det fungerte før. Da omfattet nemlig listen vilt som det måtte søkes på, og dette var, for å si det mildt, temmelig vilt!. Den nye listen er med andre ord et skritt i riktig retning.

Men selve høringsbrevet ble uheldig satt i et noe komisk lys med tanke på at NOF sentralt fra DN hadde fått sin høringsfrist til 20.juni. Brevet fra NOF kom til fylkesavdelingen 17.juni. Altså samme dag som styremøtet ble avholdt. Det sier seg selv at NOF sentralt da overhodet ikke har mulighet til å få inn signaler fra sine fylkeslag. Dette er for dårlig! Klønede er riktig karakteristikk!!

- Prinsippet for den nye listen er likevel positivt, selv om den nok omfatter flere arter enn ønskelig. La oss håpe NOF

sentralt påpeker dette overfor DN, slo Jåbekk fast.

Han informerte også om den planlagte fuglevernkalenderen med falkemotiver av Viggo Ree. Det hadde kommet særtrykk fra denne ventelig flotte 1993-kalenderen i posten som ivrige sjeler hadde anledning til å "selge" om de ønsket det.

Fra NINA hadde fylkesavdelingen dessuten fått informasjon om et dvergfalk-prosjekt. Det skulle settes i gang innsamling av fjær, råteegg og lignende for å kartlegge mengden av miljøgifter i fuglene. Større penger var det ikke snakk om i tilknytning til dette prosjektet, men det ble opplyst at de som kjente til hekkelokalteter kunne sørge for å plukke med seg fjær, eggeskall m.m. ved eventuelle reirbesøk.

Runar orienterte også om båten til NOF Mandal lokallag. Han og Bernt Kåre Knutsen ønsket å trekke seg som kausjonister på båtlånet, og spørsmålet var om minnefondet kunne stå som sikkerhet i stedet. Lånet måtte da flyttes over til DnB, en refinansiering som også ville gi lavere rente. Ingen satte seg mot dette.

Avslutningsvis ble det en del snakk om det berømmelige ringmerkingskurset, som naturlig nok ingen kunne si noe sikkert om. Håpet er i alle fall at det skal bli gjennomført i Vest-Agder i løpet av høsten (den som lever får se, red. anm.).

Ole Aa. Brattfjord
ref.

Referat fra styremøte

2. november 1992 var styret samlet til trivelig høstprat hjemme hos Odd Jørgensen på Gjervoldstad. Til stede var, foruten Odd, Jan Erik Rør, Kåre Olsen, Runar Jåbekk, Øyvind Fjeldsgård, Per Øyvind Grimsby og Ole Aa. Brattfjord. Det stod ingen helt store saker på programmet, men likevel en del ting som burde diskuteres og avklares.

- NOF sentralt jakter atter på styremedlemmer, og har sendt rundt forespørsel om navne-forslag. Som kjent vil Vest-Agders mann i sentralstyret, Finn Jørgensen, være på valg ved neste korsvei. Det betyr mye å ha personer sentralt med i styre og stell, og det var enighet om å sette opp Jan Erik Rør som ny kandidat fra Vest-Agder - om han da etterhvert går med på det selv. Han var litt i tvil nemlig. 10. januar er siste frist dersom man ønsker å stille kandidat.

- Undertegnede holdt en liten orientering om situasjonen for Piplerka. Stofftilgangen er liten, og holder ikke, som dere allerede har sett, til fire enkeltnummer. Odd Jørgensen ville gjerne forsøke å få til bokanmeldelser. Noe redaktøren umiddelbart takket ja til.

- Siste regnskapssjekk viste en saldo på vel 7.000 kroner. Det holder ikke til så mye mer enn dette nummeret av Piplerka. Øyvind Fjeldsgård purret atter på de 4.000 kronene fra vannfugltellingen som Kristiansand lokallag ved en glipp ikke fikk utbetalt etter fjorårets tellinger. Per Øyvind Grimsby understreket at fylket med stor sannsynlighet også får kanadagås-prosjekt neste år.

- Det ble snakk om hvilke fonds og prosjekter det skulle søkes på denne gangen. Ifølge Runar Jåbekk akter fylket (miljøvernavdelingen) å dra i gang et prosjekt på truede arter i Vest-Agder. Her finst det allerede midler, og det er

mye som taler for at NOF kan bli engasjert på fuglesektoren. Ifølge Runar har Punsvik allerede signalisert et samarbeid.

Runar luftet tanken om å gjennomføre en total-telling av hekkende sjøfugl i Vest-Agder. Til dette bør det kunne søkes midler fra viltfondet. En slik telling vil gi et svært verdifullt referansemateriale. Noe lignende er aldri gjennomført i fylket tidligere.

Jan Erik Rør mente trekkstelling av rovfugl fra flere punkter i fylket kunne være et annet interessant prosjekt (også aktuelt med tanke på midler fra fuglevernsvondet).

Det var enighet å søke midler til disse prosjektene.

- Kåre Olsen ønsket at NOF Vest-Agder skulle purre på fylket når det gjaldt de planlagte Ramsar-områdene på Lista. I 1993 skal det være nytt Ramsar-møte, og han mente vi burde presse på for at aktuelle områder da skulle få Ramsar-status.

Han kunne også fortelle at forsvaret ikke har lagt på is planene om brannøvingfelt i Slevdalsvann. Det legges tvert om et stort press på myndighetene for at dette skal bli en realitet. Også dette er en sak som bør holdes varm. Vern av Slevdalsvann bør bli en av de høyest prioriterte oppgavene i fylket i tiden framover.

Ole Aa. Brattfjord
ref.

rse småpell - diverse småpell - diverse småpell - diverse små

Vet du dette?

Her følger 20 spørsmål og svar om meisefamilien. Arkitekten bak dem er Alf Waage (13), Lista lokallag. Når du tror du vet svarene, kan du snu bladet på hodet og se om du har gjettet korrekt.

1. Hvor mange meisearter hekker i Europa?
2. Nevn de meiseartene som hekker i Norge, og som bærer det latinske navnet *Parus*
3. Hvilken av meisene i Norge er den største?
4. ...og den minste?
5. Hvilken av meisene er det umulig å forveksle med andre fugler?
6. ...og hvilken har en stor, hvit nakkeflekk?
7. Hvilke to meiser er det lettere å høre enn å se forskjell på?
8. Hvor mange underarter/raser av granmeis finnes i Norge?
9. Nevn de to meiseartene som trivst best i granskog
10. De fleste meisene hamstrer. Har vi noen i Norge som ikke hamstrer? I såfall hvilke?
11. Ingen av meisene er trekkfugler, men de kan streife en del omkring. Hvem blir regnet som den mest stedbundne?
12. Hvilke av meisene pleier helst å hakke ut reirhullet sitt selv?
13. ...og hvem er den ivrigste fuglekasserugeren?
14. De fleste meisene bygger reiret sitt i trehull. Men det er en våre hjemlige som liker seg best lavt nede, og som ofte velger naturlige hull på bakken. Hvem er det?
15. Hvilken farge har meiseegg?
16. Hos hvilke to arter finner vi de største kullene?
17. Skifter makene på rugingen?
18. Blir ungene matet av begge foreldrene?
19. Blir meiseungene matet etter at de har flydd ut av reiret?
20. Kan noen av ungfuglene trekke ut av landet om høsten?

Svar:

1. 9 arter; 2. løvmeis, granmeis, svartmeis, lappmeis, røppmeis, svartmeis, blåmeis og kjøtmeis; 3. kjøtmeis; 4. svartmeis; 5. røppmeis; 6. svartmeis; 7. granmeis og løvmeis; 8. tre underarter/raser (østlandsgranmeis, vestlandsgranmeis og nordlig granmeis); 9. svartmeis og røppmeis; 10. blåmeis og kjøtmeis; 11. røppmeis; 12. røppmeis og granmeis; 13. kjøtmeis; 14. svartmeis; 15. hvite egg med rustbrune prikker; 16. kjøtmeis og blåmeis; 17. nei, hos meisene ruger hunnen alene; 18. ja; 19. ja, ca. 14 dager; 20. ja.

rse småpell - diverse småpell - diverse småpell - diverse små

33 000 dyre- og plantearter i Norge

Norge har til nå 33 000 kjente dyre- og plantearter, viser en ny oversikt fra Direktoratet for naturforvaltning. 15 000 av dem er insektarter, og soppene er også mange. Internasjonalt sett er Nor-

ges mangfold lite, men særpreget, med unge økosystemer som er lite preget av innvandring. Fortsatt finnes mange ennå ikke kartlagte arter.

Bondebladet 10. juni 1992

150 arter i fare for å utryddes

150 arter står nå i akutt fare for å utryddes her i landet, mens ytterligere 279 er så sårbare at de kan bli direkte truet om forurensning og arealnedbygging fortsetter. Dette viser en rapport fra Direk-

toratet for naturforvaltning, som påpeker at en rekke ville arter i framtida kan få betydning i matvareproduksjon, vekstfremming og medisinsk forskning.

Til slutt nevner vi ...

☆ ... at ei kjempekråke i lengre tid har terrorisert innbyggerne i forstaden Tsjimkij. Tsjovrino nord for Moskva, forteller avisen Moskovskij Komsomolets. Artikkelnen bringer tankene til Hitchcocks klassiske skrekkefilm «Fuglene», og folk spør seg hvilke onde ånder som har vært på ferde i fugleham.

Kråka forfulgte enslige innbyggere i Tsjimkij-Tsjovrino ved å snikflakse seg lydløst fra tre til tre, helt til den plutselig angrep under skrik og skral mens den hakket vilt mot offerets hode. Ifølge en lokal politimann skal ett av ofrene ha fått hjernerystelse, mens en annen stakkar fikk revet opp hårbunnen og måtte fraktes til sykehus for behandling med rabies- og stivkrampe-sprøyter.

Til og med gartneren og en politimann ble angrepet av kråka, som etter hvert fikk dårlig innflytelse på sine artsfrender. – Også de andre kråkene i området ble aggressive og begynte i hele grupper å angripe både barn og voksne, skriver Moskovskij Komsomolets. Til slutt rykket politiet ut med våpenmakt og skjøt utgangskråka. Men innbyggerne i Tsjimkij-Tsjovrino er fortsatt skremte, for de er ikke sikre på om det er den riktige kråka som ble skutt.

– Om våren, sommeren og på høsten er det nok insekter, fro og annen fuglemat i naturen. Gir vi dem mat, blir de avhengig av menneskehjelp. Denne hjelpen trenger de bare på tørre vinterdager.

– I tørkeperioder er det vann de trenger. Det har vist seg at fugleunger tørster i hjel, ikke sulter, legger Valeur til. Og et annet problem er at fuglene blir tamme. De skyr ikke mennesker, men spankulerer i menneskemengder. Store fugler kan gjøre det uttrykt for mennesker, forteller Valeur.

– Et slag med vingen til en svane kan gjøre vondt. Selv om svaner ikke er menneskeende, er de svært aggressive i paringsperioden. Jeg vil si det så sterkt som at de blir krigerske i forplantningstiden. Og Valeur mener at svaner ikke bør få spankulere på badestrender eller i andre menneskemengder. Svanens føde består av vannplanter, snegler, græs og vanninsektlarver. Ikke brød og løff.

– Vi gjør fuglene en bjørnetjeneste ved å mate dem, sier Valeur.

Avdelingsleder for zoologisk avdeling på Kristiansand Museum, Peter Valeur.

– Gjør ikke fuglene til sosialklienter

Stolte svanepar med nydelige unger. Spurver som spiser av hånden din. Idyll. Men det er ikke nødvendig å mate fuglene.

– Gjør ikke fuglene til sosialklienter, sier Peter Valeur, avdelingsleder for zoologisk avdeling på Kristiansand Museum. Peter Valeur slår ettertrykkelig fast at fugler finner mat selv.

"And now, Randy, by use of song, the male sparrow will stake out his territory ... an instinct common in the lower animals."

KONKURRANSEFUGLEN

Det vil være synd å si at responsen på konkurransefuglen i nr. 1 1992 var overveldende. Leif Gabrielsen mottok knapt nok svar på fantasifuglen sin, og dermed er det klart at det ikke blir aktuelt å fortsette med den vrien. Det er tross alt arbeidskrevende for Leif å produsere slike tegninger, og når responsen så og si uteblir har det lite for seg å drive på. Vi går dermed, fra og med dette nummeret, over til fotografier igjen. Og dersom det heller ikke denne gangen kommer inn svar av noe omfang, kutter vi ut hele konkurransefuglen. Vinneren skal tross alt premieres, og premier koster penger - og akkurat det har vi ikke nok av i foreningen for tiden. Så folkens, skjerp dere!!!

Over til forrige konkurransefugl. Den var sammensatt av 13 arter. De er som følger: Nebb - praktærfugl; hode/hals - trane; dusk - toppand; rundt øyet - lunde; bryst - ringtrost; buk - raphøne; rygg - hærful; stjert - blåstrupe og polarjo; ving - flaggspett, mandarinand og kjernebiter mens beina var av snøugle.

Også denne gangen har vi trukket ut Stian Lindland, Mandal - som vinner (heldig fyr!). Han klarte 9 av de trettente artene. Gratulerer! Premie kommer i posten.

Svaret på dette nummerets konkurransefugl må redaktøren ha ihende senest tre uker etter at Piplerka er mottatt. Og for ordens skyld, om det skulle være noe problem, så står adressen oppført på side to...

Kjøp årsrapporten fra LOS

Hva er det du sier!?
Har du ennå ikke
sikret deg 1991-
rapporten fra Lista
Ornitologiske
Stasjon?

Vel, da har du
sjansen nå!!

Årsrapporten fra
LOS er en
virkelig lese-
verdig og fyldig
trykksak, på hele
96 sider - spekket
med interessante
arts- og fangst-
data fra sesongen
1991.

Rapporten kan
du kjøpe ved å
benytte vedlagte
giroblankett,
eller bestille
den selv på
bankgiro
6326 05 13798.
Merk i såfall
giroen med
"rapport '91".

Prisen er
41 kroner
(30 + porto).

Den er helt
avgjort
verdt
pengene...

Glad i lyrikk og noveller?

Er du blant dem som setter pris på lyrikk og noveller? Da er kanskje denne boken noe for deg? "Ord i samling" presenterer dikt og historier skrevet av Ole Aa. Brattfjord, og presenterer sider av Piplerka-redaktøren som du kanskje ikke er kjent med fra før. Boken inneholder både skjemt og alvor, og har ord om kjærlighet, ord om liv og død, ord om krig og urettferdighet, ord om natur og miljø - og dessuten tre noveller i kategorien fabelprosa (ikke fullt så konkrete som fiskeørn-novellen i dette nummeret av Piplerka).

Boken koster 72 kroner (60 + porto), og kan bestilles fra:

Smakebit fra
boken
"Ord i samling":

Lille svarttrost

Lille svarttrost du er
ein melankoli
syng om våren som kjem
nett når ein er forbi

Lille svarttrost syng ut
sommarsongen din

Lille svarttrost du er
ein heil symfoni
crescendo i svart
ein perfekt harmoni

dine vakre tonar
for eit nytt morgongry
er gáva til dagen
som snart fødast på ny

Lille svarttrost syng ut
sommarsongen din

syng for kongen
syng for fanten
syng for håpet
i kvar morgon som er ny

Lille svarttrost syng ut
din mjuke melodi

Ole Aa. Brattfjord
Rundvn. 7D
4500 Mandal

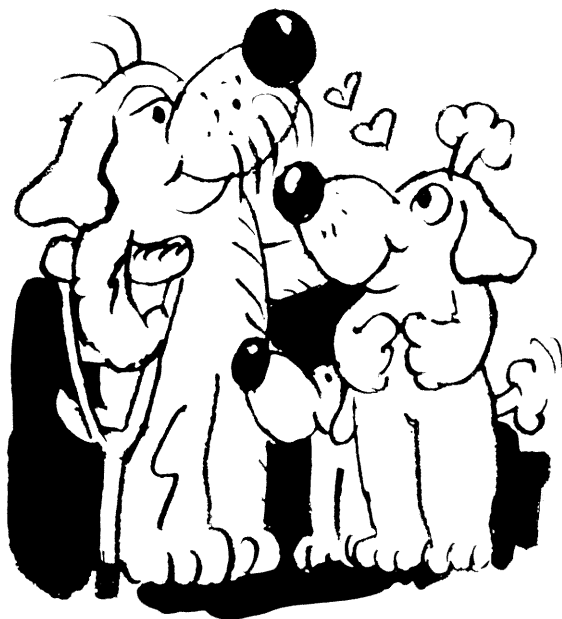
bankgiro
3040 51 18609

Rimelig Reiseforsikring for hele familien

Den norske Bank tilbyr reiseforsikring som dekker hele familien til kun kr. 400,- pr. år. Reiseforsikringen dekker bl.a. tyveri eller skade på reisegods og utgifter i forbindelse med sykdom eller reiseulykke. Den tilbys i samarbeid med Gjensidige Forsikring.

Husk Reiseforsikring i Den norske Bank!

Den norske Bank

NOFs siste nytt-telefon!!

NOF er fortsatt å treffe på Teletorget, Televerkets nye 020-tjeneste. Ringer du 020 - 59 090, kommer du til NOFs siste nytt-telefon, og får aller ferskeste nytt om sjeldenheter i Norge. Her får du høre hvor artene er å treffe, og når de sist ble sett. Tjenesten koster 3,50 kroner per minutt, og et eventuelt overskudd tilfaller FUGLEVAKTA!

Er du interessert i siste nytt fra fuglefronten i Vest-Agder, er fylkets mest oppdaterte personer å treffe på Lista Ornitologiske Stasjon, telefon 043 - 97 588!

MASKINVARE PROGRAMVARE PROGRAMUTVIKLING TEKNISK BISTAND M.M	AST SANYO HP BROTHER m. fl.	A L T I
EIVON DATA ST. HELENAVEIEN 2 TLF. 60190		

Godt utvalg i:

- **Kontorutstyr**
- **Hobbyutstyr**
- **Skolemateriell**
- **Utstyr til
hjemmekontoret**

Mandal Bok & Papir

Holbæk Eriksensgt. 10 —
I polbygget — Mandal
Tlf. 65 397

HEGLAND TRYKKERI A/s

Offset og Boktrykkeri - Bokbinderi

Postboks 24

4401 FLEKKEFJORD

Telefax (043) 23 407

Telefon

(043) *23 355

NOF avdeling Vest-Agder
anbefaler

HEGLAND TRYKKERI A/S

i Flekkefjord som trykkeri
for tidsskrifter, foldere
og annet materiell.

Redaksjonen av Piplerka

INNHold

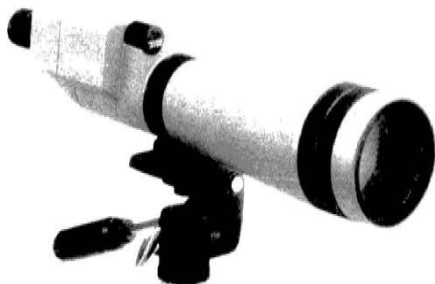
Autor/Tema

Side

Leder	115
Grimsby, Per Øyvind: Halsmerking av kanadagås, Vest-Agder 1992	116
Brattfjord, Ole Aa.: Hvor stor er faren for predasjon etter reirbesøk?	121
Olsen, Knut Sigbjørn: Nordhasselbukta fuglefredningsområde, artsliste	127
Vadertelling Lista, august og september 1991	140
Brattfjord, Ole Aa. og Jåbekk, Runar: Fiskeørna hekker i Vest-Agder	142
Status fiskeørn, Agder og Rogaland	148
Novelle - "Fiskeørna varsler ved Langevann" (Brattfjord, Ole Aa.)	149
Jåbekk, Runar: "Viltvakta" i Vest-Agder	155
Støtt opp om LRSK	158
Waage, Else: Fugler i nærmiljøet - skap en fuglevennlig hage	161
Hekking av "gråfluesnappertrøst" konstatert	165
Referat fra styremøte	166
Småpell og konkurranser	168

RAMSTAD FOTO

Store Elveg. 10, Tlf. (043) 62 143, 4501 Mandal

*Kikkerter er vår
Spesialitet*

Teleskoper og fotostativer

Til laveste pris!

Deres **Kowa** forhandler

Egen import har gjort dette mulig.
Vi sender over hele landet.

Ring eller skriv og be om tilbud!